სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარეებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კვირა 10 ნოემბერი 1918 წ.

ერთობა

ფასი 50 კაპ.

გაზეთი დადის: 1 თვით 12 მანეთი ცალკე ნომერი ყველგან 50 კაპ. განცხადების ფასი, როგორც პირველ გვერდზე, ისე მეოთხეზე, პეტიტის სტრიქონი—1 მან. სამგლოვიარო განცხადება 20 მან. საჩქარო განცხადება უნდა მოტანილ იქნას არა უგვიანეს დილის 12 ს. ხელმოუწერელი წერილები არ იბეჭდება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ინახავს, ავტორებს უკან ვერ დაუბრუნებს და ამის შესახებ არავ მიწერ-მოწერას კისრულობს.

ხელის მოწერილებმა ფული [illegible] სით უნდა გამოგზავნონ: Тифлисъ, [illegible] дм. 199. Редакція „Эртоба". სხვა ადრესით გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.

რედაქციაში პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება 10—12 საათამდე. რედაქციისა და კანტორის ადრესი: თფილისი, გოლოვინის პროსპექტი № 12. Тифлисъ, Головинскій проспектъ № 12).

ტელეფონი 16—62.

№ 243 ორგანო ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა № 243

პირველი რაიონის კულტურულ განმანათლებელი კომისია მწუხარებით აუწყებს ამხანაგთ და თანამგრძნობთ, რომ 7 ნოემბერს ფილტვების ავადმყოფობით გარდაიცვალა პირველ რაიონის მუშათა კლუბის მოსამსახურე

სანდრო აფციაური.

გამოსვენება დღეს, 10 ნოემბერს, დილის 10 საათზე, რკინის გზის საავადმყოფოდან წმინდა ნინოს სასაფლაოზე.

გიორგი დურგლიშვილი, ვანო, შალიკო, ნინა და თამარა დურგლიშვილები გულ-მწუხარებით აცნობებენ ნათესავთ და მეგობრებს პირველი ცოლის, ხოლო დანარჩენნი რძლის

მარიამ სერგოს ასულის დურგლიშვილის

უდროოდ გარდაცვალებას. დაკრძალვა მოხდება დღეს, 10 ნოემბერს, დილის 10 საათზე, ცხენდარს გამოსასვენებენ მუხრანის ქუჩიდან № 11.

ღრმად დამწუხრებული მშობლები: ლუკა და ეკა, ძმები: კოლია და კაპიტონ, დები: ნინა, მატრონა, ქიონია ჩხაიძეებისა, მეუღლე სარდიონ დედათ, ცოლის ძმები: არტემ და ვანო, რძლები: მარო, ნატაშა, მელენტი ჯიბუტებისა, მულები: ფაქიზო დოლიძისა, ივლიტე მაჰარაძისა აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ ხანმოკლე, მაგრამ მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა მათი ძვირფასი

ელპიტი ლუკას ასული ჯიბუტისა.

მიცვალებულს გამოასვენებენ რკინის გზის საავადმყოფოდან დღეს, 10 ნოემბერს, 3 საათზე. დაკრძალვა ს. ამაღლებაში, ნათლიისმცემლის ეკლესიის სასაფლაოზე.

მწუხარებით გულმოკლულნი დედა სოფიო და მეუღლე თებრონე, ძმა შალვა, რძალი მარო და ბიძისშვილი ივანე დოდაშვილები; დეიდები: ნინო დემჩენკოსი, კატო ბეჟუაშვილისა, ლიზა სინჯიკაშვილისა და სოფიო სიდამონიძისა; ძალუა ვარო გოკორიძისა, სიმაბრი თომა და სიდედრი ოლგა ხოსიტაშვილები აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ხან მოკლე ავადმყოფობის შემდეგ უდროოდ გარდაიცვალა მათი ძვირფასი

ივანი (ვანიჩკა) დავითის ძე დოდაშვილი.

ცხედრის გამოსვენება მოხდება კვირას, 10 ნოემბერს, დილის 10 საათზე საკუთარ ბინიდან (ჩერქეზიშვილის ქუჩა №113) კვაის წმ. ნინოს ეკლესიაში და პანაშვიდის გადახდის შემდეგ დაკრძალვა მოხდება ამავე ეკლესიის სასაფლაზე.

ვერა, ქიონია და ნინო, იპოლიტე სპირიდონის ძე დუგლაძე, სპირიდონ ოტიას ძე ბენდუქიძე და ვასილ დმიტრის ძე ვაბუნია აუწყებენ ნათესავთ, მეგობართ და ნაცნობთ, რომ სამშაბათს, ნოემბრის 12, ხაშურის იოანე მახარობლის ეკლესიაში, დანიშნულია ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი პირველთა შვილთა დის, ხოლო უკანასკნელთა სულიერ ცოლის დის

ლიუდმილა (ლუდა) სიმონის ასული მანჯავიძის.

სულის მოსახსენებლად.

ღრმათ დამწუხრებული მამა ბართლომე ვასილის ძე ვაშაკიძე, შვილები: ნინა, შალიკო და ვენერათი, თიდედა და პაპა, მარიამი და ალგესი ყვავლოები შვილებით, ვარა ჯუხაინძისა, ლუბა ზალიკაშვილისა, ბიძები: კოსტა და შიშა ყვავლოები აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ საყვარელი

ნიკოლოზ (ნიკაშას) გართლომეს ძე ვაშაკიძის

გარდაცვალებას, რომელსაც გამოასვენებენ ბოჯოლიდან თფილისში ქაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში. დაკრძალვა მოხდება დღეს, წირვის შემდეგ, პეტრე-პაველის სასაფლაოზე. (1—1)

მოგდელი ისაკ ახვლედიანი, შვილებით: თამარ, ვალერიანი, ელენე და ნადეჟდათი გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ სოფელ ეწერში უდროოთ გარდაიცვალა ძვირფასი და დაუვიწყარი პარეველისა მეუღლე, ხოლო დანარჩენთა დედა

მარიამ გიორგის ასული ახვლედიანისა.

გამოსვენება კვირას, 10 ნოემბერს, 10 საათზე წმ. გიორგის ეკლესიაში. დაკრძალვა აქვე. (1—1)

მოგდელი მამა ივანე მიხეილის ძე, დედა პელაგია მახეილის ასული, ძმა დათიკო, ბიძა ლუკა ონოფრეშვილები, მამიდები: ოლგა საწარიშვილი, ნინა დანელია აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობებს, რომ სამშაბათს 12 ნოემბერს, სოფ. კავთის ხევში წმ. გიორგის ეკლესიაში გადახდილ იქნება ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი ტრაღიკულათ მოკლულის პარუჩიკის

მიხეილ ივანეს ძე ონოფრეშვილის

სულის მოსახსენებლად.

ღრმად დამწუხრებული მშობლები მართა თომას ასული და სიმონ ტიმოთეს ძე მანჯავიძენი, შვილები: დიმიტრი, ვლადიმერი და რძალი ანნა, აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ სამშაბათს, 12 ნოემბერს, იოანე მახარობლის ეკლესიაში გადახდილ იქნება ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი დაუვიწყარ შვილის

ლუდას

სულის მოსახსენებლად.

ქართულ კლუბში

სამშაბათს 12 ნოემბერს,

გაიმართება ფრიად საინტერესო არაჩვეულებრივი

რაჭული საღამო

სადაც მონაწილეობას მიიღებენ რაჭველთა ყველა საუკეთესო ძალები.

საღამოს შინაარსი: 1) სიტყვა რაჭველებზე, 2) ხალხური ლექსების პოეზია, 3) ისტორიული სიმღერები, 4) სტვირთა დაკვრა-ღიღინი, 5) ფერხული, 6) თარი, 7) ცეკვა თამაშა და სხვა...

ბილეთები ამ თავითვე იყიდება კლუბის კასაში.

საღამოს მთავარი გამგე ევგენი დვალი.

შეკითხვა „დაშნაკელთა" შესახებ

8 ნოემბრის პარლამენტის კრება ფრიად საყურადღებოა. ამ საშიშ აგიტაციის გამო, რომელსაც ამ უკანასკნელ დროს აწარმოებ „დაშნაკცუთიუნის" პარტია და რომლის ერთად-ერთი მიზანია—გაღვივება სომეხ ქართველთა შორის ეროვნული შუღლისა და სიძულვილისა, პარლამენტის ხელმძღვანელმა პარტიამ გადასწყვიტა კითხვის ყოველ მხრივ გასაშუქებლად შეიტანოს შეკითხვა მთავრობისადმი „დაშნაკცუთიუნის" მოქმედების შესახებ. ყოველ-დღიურ საპარლამენტო მუშაობაში სოციალ დემოკრატია დაუღალავად ფარტყამს ნაციონალიზმის ერთს—ქართულს—ფრთას; 8 ნოემბერს იგი ნაციონალიზმის სომხურს ფრთას მოუბრეწდა და გადასწყვიტა ახლა მას გაუმკლავდეს პარლამენტში.

ყველა იმ სიტყვებში, რომელიც 8 ნოემბერს წარმოითქვა, ცხადათ იჩინა თავი ორმა ერთი მეორის მოწინააღმდეგე იდეოლოგიამ.

ორატორების ერთი რიგი მთელს თავის მსჯელობას ეფუძნებდა იმ რწმენაზე, რომ ორ ერს არ შეუძლიან მშვიდობიანათ, ძმურათ ცხოვრობდეს ორ მოსაზღვრე სახელმწიფოში და შეტადრე ერთს და იმავე სახელმწიფოს ფარგლებში; რომ ადრე თუ გვიან ერთმა ერმა უნდა „დაუთმოს" (როგორც ბ. კედიამ სთქვა) მეორეს; ყოველი ერი მატარებელია განსაკუთრებულ „ნაციონალურ იდეასა", რომელსაც არ შეუძლიან სხვის „ნაციონალურ იდეასთან" მოთავსდეს და მას შეეგუოს და რომელიც, ამიტომ, ცდილობს დათრგუნოს სხვისი ნაციონალური იდეა. მთელს თავის ძალას, მთელს თავის ენტუზიაზმს ეს იდეოლოგია დებულობს იმ მტრობა-სიძულვილიდან, რომელიც ერთა შორის არსებობს; ამ მტრობა-სიძულვილის გარეშე მას არსებობა არ შეუძლიან, ამით ფოცხლობს, ამით სუნთქავს და ამიტომ მთელი თავისი არსებით ცდილობს გაძლიერდეს იგი.

„დაშნაკცუთიუნის" პარტიაა საუკეთესო წამომადგენელი ამ იდეოლოგიისა. სადაც კი მას დაუწყია მოქმედება, სადაც კი მას გაეფენა მოუპოვია სომხის ხალხში, მის საქმიანობას ყველგან მოჰყოლია შუღლი და მტრობა სომხებსა და იმ ერებს შორის, რომლებთანაც სომხებს უხდებოდათ მეზობლობა. მათმა „მოღვაწეობამ" ფეხი მხოლოდ ქართველ-სომეხთ შორის ვერ მოიკიდა: მხოლოდ ამ ორ ერის ურთიერთობას ვერ დაასვა „დაშნაკცუთიუნმა" თავისი ეპედი, მხოლოდ მათ შორის ვერ მოახერხა მოიმკო მტრობა-სიძულვილის მოსავალი. და დღეს ამ პარტიამ მთელი თავისი ყურადღება ამ ერთად-ერთს „ოაბისს" მიაქცია: იმ აღვირ წახსნილს აგიტაციის, რომელსაც ისინი დღეს ეწევიან ვითომდა ლტოლვილთა უბედურებით გულნატკენნი, რომელიც დამყარებულია ცარიელ სიცრუეზე და ცილის წამებაზე, ერთად ერთი მიზანი აქვს—დაუფანტოს სომხის ხალხს უნარი სიმართლის და ტყუილის გარჩევისა და გამოიწვიოს მასში უკმაყოფილება და აშმაზოსა საქართველოს რესპუბლიკის წინააღმდეგ; იმ ინტრიგების ქსელს, რომელსაც ეს პარტია აბამს როგორც შინ, ისე გარეთ—ევროპასა და რუსეთში—მხოლოდ ერთი რამ აქვს აზრათ—ძირი გამოუთხაროს და ძირს დასცეს სახელმწიფო, რომელიც სომხეთის რესპუბლიკის მეზობლათ ცხოვრობს. მთავარი მისწრაფება „დაშნაკცუთიუნისა" იმ ძირითად რწმენიდან გამომდინარეობს, რომ ორი ერი—ქართველები და სომხები ერთად ვერ მოთავსდებიან, რომ მათი ინტერესები შეუთავსებელია, რომ ან ერთი უნდა დაეცეს, ან მეორე, რომ ერთის სიცოცხლე და ბედნიერება მხოლოდ მეორის უბედურებაზე და სიკვდილზე უნდა აშენდეს. ამ რწმენაზე დამყარებულ პოლიტიკას პირდაპირის გზით მივყევართ, ერთა შორის ხოცვა-ყლეტისაკენ; ეს შედეგი მოჰყვა „დაშნაკურს" პოლიტიკას სომეხ თათართა შორის. ეს შედეგი უნდა მოჰყვეს მას ქართველ-სომეხთა შორის, თუ კი „დაშნაკელების" პოლიტიკა აქაც მოიპოვებს ნიადაგს.

ამ იდეოლოგიის მოპირდაპირეთ 8 ნოემბერს გამოვიდა მეორე იდეოლოგია. იგი იმ რწმენაზეა დამყარებული, რომ ერთა შორის შუღლი და მტრობა—ეს მხოლოდ დამახინჯებული გამოხატულებაა იმ ბრძოლისა, რომელიც კლასთა შორის არსებობს. ამიტომ ეს იდეოლოგია სცდილობს შეაერთოს და შეაკავშირებს არა ერი ერის წინააღმდეგ, არამედ კლასი კლასის წინააღმდეგ; იგი ესწრაფვის დაინგრიოს ის ზღუდეები, რომლებიც არსებობს ერთა შორის და რომლებიც ამბრკოლებს სხვადასხვა ერთა მშრომელ ხალხის შეერთებას. მთელი მისი ძალა, მთელი მისი სულის კვეთება, ამიტომ, მიმართულია ნაციონალურ შუღლის ჩაქრობისაკენ და ერთა შორის შშვიდობიანობის დამყარებისაკენ.

8 ნოემბრის სხდომაზე ამ იდეოლოგიის მატარებლათ წარმოსდგა ჩვენს წინაშე სოციალ-დემოკრატიული ფრაქცია. ამ ფრაქციის ორატორები დაინებით ხაზს უსვამდნენ იმ აზრს, რომ ის მტრობა-სიძულვილი, რომელსაც სთესენ „დაშნაკელები" სომეხ ქართველთა შორის, ორივე ერისთვის ერთნაირათ საზარალოა და დამღუპველი. რომ, თუ „დაშნაკელებმა" მოახერხეს თავის ჯოჯოხეთურ მიზნის მიზწევა, თუ მათ მოახერხეს სომეხ-ქართველთა შორისაც მოაწყონ ისეთივე ხოცვა-ყლეტა, როგორიც მათ თათარ-სომეხთა შორის მოაწყეს, ეს სისხლიდან დასცლის და დაუძლურებს ორივე მოქიშპე მხარეს, მიუხედავათ იმისა, თუ რომელი გაიმარჯვებული" და რომელი „დამარცხებული". ამიტომ, სოციალდემოკრატია კიკინას სცემს და უხმობს ორივე ერს დემოკრატიას, შეერთდითო და დასაწყისშივე ჩაქრეთ ის მტრობა სიძულვილის ალი, რომელსაც „დაშნაკელები" აღვივებენო.

მბრძოლია, სოც.-დემოკრატიულ ფრაქციის განლოლაშქრება „დაშნაკცუთიუნის" წინააღმდეგ გამოლაშქრება სომხურ პარტიის წინააღმდეგ იყო მიმართული, მაგრამ მისი გამოლაშქრების ერთად-ერთი მიზანი იყო, ხელი შეეშალა ცეცხლის წამკიდებლების პარტიისათვის—„დაშნაკელებისთვის"—მათს გამანადგურებელ საქმეში, ორ მოძმე ერთა შორის ცეცხლის ალის გაღვივების ნება არ მიეცათ მათთვის. ერთი ხელით ისინი „დაშნაკელებს" ურტყაედენ და მეორე ხელით სომხის ხალხს იფარავდნენ, რომ ამ ბრძოლაში მისთვის არავითარი ტკივილი არ მიეყენებინა. ყველასათვის ცხადი იყო, რომ აქ გვაქვს ბრძოლა ნაციონალიზმის ორ თავიან გველეშაპთან, მის მეორე თავთან. ცხადი იყო, რომ ეს განგრძობაა იმავე ბრძოლის, რომელსაც სოციალ-დემოკრატია გამუდმებით ეწევა ქართულ ნაციონალიზმის წინააღმდეგ, რომ ეს არის ერთი და იგივე შეუწყვეტელი ბრძოლა საზოგადოთ ნაციონალიზმთან.

ამ ბრძოლის შედეგიც დავინახეთ 8 ნოემბრის სხდომაზე. „დაშნაკცუთიუნის" ორატორების გამოსვლა ჩვეულებრივი „დაშნაკური" იყო: მათ სცადეს დასმულ კითხვისთვას მხარი აეხვიათ, სიტყვა ბანზე აეგდოთ; ფარისეველურ ფრაზებით და თავის მოკატუნებით ცდილობდნენ თავიდან აეცილებინათ პასუხისმგებლობა ის საბედისწერო მოქმედებისათვის, რომელსაც აწარმოებენ მათნი ძმანი—„ორიზონელები" და „აშხატავორელები". სოც. დემოკრატებს „ამხანაგებს" და „მეგობრებს" უწოდებდნენ და თავიანთ ნამდვილ ამხანაგებს წერის „ცხარე და შეუფერებელ კილოს ხმარებისათვის" საყვედურს უცხადებდნენ. რას ფიქრობენ ბ.ბ. ზორიანი და ავდტისიანი იმ დამანგრეველ აგიტაციის გამო, რომელსაც მათი ორგანოები ეწევიან საქართველოს რესპუბლიკის წინააღმდეგ, ამის შესახებ მათ სიჩუმე არჩიეს. მაგრამ სწორეთ ხიჩუმემ მათმა ამხილა იგინი ყველაზე უკეთესათ.

8 ნოემბრის სხდომა კიდევ ერთი მხრით იყო ფრიად საყურადღებო: აქ მოხდა ერთნაირი უნებური, და არა მოფიქრებული შეჯახება მონათესავე კლასიურ იდეოლოგიებისა. ის ჭრილობა, რომელიც „დაშნაკელებმა" თავის მოქმედებით ქართველ დემოკრატიას მიაყენა, მწარეთ იგრძნო სომხის დემოკრატიამ, თავის წარმომადგენლებისა—ამხ. ფირუმოვის და ამხ. მიკირტუმოვის—სახით. სომხის დემოკრატია ქართველი დემოკრატიის რიგში ჩადგა და თავის თანამემამულე „დაშნაკელების" მიერ გაჩენილ ცეცხლის ქრობაში მონაწილეობა მიიღო. მან გადაჭრით გამოაცხადა, რომ ლტოლვილთა საკითხს, რომელსაც „დაშნაკელები" „ომის საბაბათ" ეყენებენ, დემოკრატია საკმარის საბუთად არ სთვლის მტრობა-შუღლის ჩაწოსაგდებათ; ლტოლვილთა საკითხი ისე ძნელია, რომ იგი ვერ მოაგვარა ვერცერთმა ევროპიულმა სახელმწიფომ. სომეხ სოციალ-დემოკრატების გამოსვლა—ეს იყო სომეხ ქართველთა დემოკრატიის სოლიდარობის დემონსტრაცია, ეს იყო მათი შეერთება ნაციონალიზმის წინააღმდეგ.

პარლამენტის მემარჯვენე მხარემ, მეორე მხრით, იდეურათ ხელი გაუწოდა თავის ნაციონალურს მტერს—„დაშნაკცუთიუნს". თუ-ცა მემარჯვენე ორატორები მთავრობას ნდობას უცხადებდენ და ეფიცებოდნენ, პირველ რიგში ჩაედგებით სამშობლოს მტრებთან ბრძოლის დროსო, მაგრამ ის აზრები, რომლებიც მათ გამოხატეს თავიანთ სიტყვებში, ისევ ის „დაშნაკური" აზრებია, „დაშნაკელთა" იდეოლოგიის განვითარებაა ნაციონალიზმის. თუმცა ორივე ფრთა ერთმანეთს მტრობს, მაგრამ არსებითად ერთსა და იმავე იდეას ემსახურება და ერთს ღმერთს თაყვანს სცემს.

ნაც.-დემოკრატების ორივე ფრაქციის ყველა ორატორების გამოსვლის დედააზრი ერთი და იგივე იყო: მათ მოინდომეს „დაშნაკელების" მოქმედება მთელი სომხის ხალხისთვის მოეხვიათ კისრად და გაეღრმავებინათ განხეთქილება ორ მეზობელ ერს შორის. პარტიაში კი არა, აქ, ხალხშია საქმე,—ეი მათი სიტყვების მოკლე ფორმულა. სომხებს და ქართველებს ერთად მოთავსება არ შეუძლიანთ საქართველოს საზღვრებში, „ან ერთმა მხარემ უნდა დაუთმოს, ან მეორემ", სთქვა ბ. კედიამ. „სომხებმა უნდა ხელი აიღონ თავიანთ პრეტენზიებზე",—დასძინა მან. მეორე ორატორი—ბ. გ. ქოქოძე სომხების „ზნეობრივი ფიზიონომიით" აშინებდა მსმენელებს. ბ. გაბაშვილი გვარწმუნებდა, ყველა სომეხი „დაშნაკცაკანიაო" და აშბობდა, „დაშნაკელთა" ცოდვებისათვის მთელმა სომხის ერმა უნდა აგოს პასუხი. ლოდიკური დასკვნა მემარჯვენე ორატორების ნალაპარაკევისა ისეგ ის არის, როგორიცაა ლოდიკური დასკვნა „დაშნაკელების" პოლიტიკისა: სომხები ქართველებს არ უნდა ენდონ და ყოველთვის მზათ უნდა იყვნენ მათ წინააღმდეგ, აშბობენ „დაშნაკელები". ქართველი ნაციონალისტებიც სწორეთ ამას იმეორებენ, მხოლოდ სატყვების გადასმით: „ნუ ენდობით მას, ვისაც სამუთი აქვს შენს წინააღმდეგ ამხედრებისა", გაიძახოდა ბ. კედია: „ლმობიერება აქ შეუწყნარებელია". ბ. გაბაშვილმა კი ჩვეულებრივის გულახდილობით ბოლომდის სთქვა ის, რაც ყველა მემარჯვენე ორატორების სიტყვებიდან გამომდინარეობდა: „შეაშინეთ დაშნაკელები და სომხები", „ცეხვში ჩასვით", „დახვრიტეთ", „დაჭირეთ და თავის დემოკრატიას გაუგზავნეთ!" ეი რა სიტყვებს გვესმოდა ტრიბუნიდან.

საბოლოო დასკვნა ნაციონალიზმის ორივე ფრთისა ერთი და იგივეა: ჰოგრომი და ხოცვა ყლეტა.

პრესა

დაშნაკელების გაზეთები ფართოდ ავრცელებენ თავიანთ მკითხველებში იმ აზრს, თითქოს საქართველოს მთავრობა არ უშვებდეს სომეხ ლტოლვილებს ახალქალაქის და ახალციხის მაზრებში. დაშნაკელთა „აშხატავორი" უფრო შორსაც მიდის: ის „კრიტიკის ქარ-ცეცხლში" ატარებს საქართველოს სოციალდემოკრატიის მიმართვას „საერთაშორისო ინტერნაციონალისადმი. ამგვარი წერით დაშნაკელთა გაზეთი, როგორც თითონ ფიქრობს ალბათ, ორ კურდღელს იჭერს: საერთაშორისო ინტერნაციონალის წინაშე საქართველოს სოციალდემოკრატიას სახელს უტეხს, აქ კი, საქართველოში, სომეხ ლტოლვილებს და საზოგადოთ სომხის ხალხს საქართველოს დემოკრატიული მთავრობის წინააღმდეგ აწყდერებს.

„აშხატავორი" № 175 ნომერში მოთავსებულ მეთაურს სათაურად აქვს: „საქართველოს სულთანები", სადაც, სხვათა შორის, შემდეგი სწერია:

„საქართველოს მთავრობის პოლიტიკის წყალობით სომეხთა ლტოლვილნი ამიერ-კავკასიის საქართველოში შეიქნა ახალი „დემოკრატიული" მესიობოტამია—წალკა, ბაკურიანი, მესამასე ეერსი, სადაც სომეხ მშრომელ მცხოვრებთა ვადარჩენილი ნაწილი ასობით და ათასობით იღუპებიან. იმ 300 ათას სომეხ ლტოლვილთაგან, რომელთა გადარჩენაზე მოეფიქრობენ სოციალისტი მინისტრები ჟორდანია და რამიშვილი საერთაშორისო დემოკრატიას, 40 პროცენტი უკვე დაიღუპა და უმთავრეს მიზეზად ლტოლვილთა ავრე დაღუპვისა ჩაითვლება ჟორდანიას მიერ წარმოებული პილატეს პოლიტიკა, რომელიც მოგვეფლინა ანტერნაციონალურ სამოხელეში.

„წმინდა პოლიტიკური მოსაზრებებით ყოველის ღონით ეცადა ის დაენგრია და მოესპო სომეხთა გადმოსახლებული. ჩვენ ამას აშკარათ ვამბობთ რადგორც ამიერ-კავკასიის, ისე საერთაშორისო დემოკრატიის გასაგონათ. განა ეს „უმაღლესი" პოლიტიკით არ აიხსნება, როცა ჩვენ მთავრობის სათავეში მყოფი პასუხისმგებელი პირები გვეუბნებიან, რომ თუ გინდ ოსმალებმა ნება დაგვრთონ ახალციხის და ახალქალაქის მაზრებში დამარხულნებისა, ჩვენ ამის ნებას მაინც არ დაგვთავთო?... რისთვის?

„განა იმისთვის, რომ გადმოსახლებულნი სომეხი წალკის და ბაკურიანის ცივ მაღლობებზე უფრო ადრე დაიღუპონ, ვიდრე თავიანთ შუქმიგ საცხოვრებელ ადგილებზე?

„განა ის სულთანის ჯოჯოხეთური პროგრამა არაა, რომელსაც ამ ჟამად საქართველოს მთავრობა ანხორციელებს?

„ჩვენ კვლავ პროტესტის ხმას ვიმაღლებთ „სოციალისტი" მინისტრების ბარბაროსული პოლიტიკის წინააღმდეგ!

„ჩვენ მოვითხოვთ, რომ მთავრობამ ყოველივე ზომები მიიღოს სომეხ ლტოლვილთა თავიანთ ადგილებში დასაბრუნებლათ და თუ ეს შესაძლებელი არაა, ისინი დასახლებულ იქნენ საქართველოს საზღვრებში (რა თქმა უნდა, არა მთებში). წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენ ბრალს ვდებთ მთავრობას სომეხ ლტოლვილთა დაღუპვაში, რაც ხდება შეგნებულათ, პოლიტიკურის მოსაზრებით".

ჩვენ არა ერთხელ გვითქვამს, რომ დაშნაკელების სახით საქმე გვაქვს თავზე ხელაღებულ ხალხთან. ყოველი მათი სიტყვა, ყოველი მათი მოქმედება ამის დასამტკიცებელ საბუთს იძლევა!

ერთი ამ გვარი საბუთი ჩვენ საქართველოს პარლამენტის 8 ნოემბრის საღამოს სხდომაზე ვიხილეთ.

კამათის დროს მთავრობის თავმჯდომარემ შემდეგი შინაარსის დეპეშა გამოაქვეყნა, რომელიც მას მიეღო მოსაზღვრე ჩვენი ჯარების უფროსისაგან:

წალკის მმართველობით დაიძრნენ ლტოლვილები და საზღვარზე გადავიდნენ. მათ ოსმალთა ჯარები არ უშვებენ. მოხდა შეტაკება. ლტოლვილთ ტყვეები და ყუმბარები დაუშინეს, არიან მოკლულნი და დაჭრილნი.

პარლამენტის წევრმა, დაშნაკელმა ზორიანმა ადგილიდან წამოიძახა: აქაც ღუპებიან და დეე იქ დაიღუპონ—სულ ერთი არ არისო?

დაშნაკელთა აღვირ წახსნილი წერილები, ზორიანების ამოძახილები მხოლოდ იმის მაჩვენებელია, რომ ამ ხალხს სომხის და სხვა ხალხთა სისხლი არ ეწყალებათ, ეს ხალხი უმანკო სისხლის დაღვრას არ ერიდება!

ამიერ-კავკასიის სოც.-დემ. ურილოგის გამო

ამ გეორგოსისთვეს ჩვენი პარტიის ყრილობა უნდა შესდგეს, რომელშაც ანგარიში უნდა მოსთხოვოს მარტო პარტიას კი არა, თვით სახელმწიფოსაც, რომელიც ჩვენი პარტიის ნაჭარმოებია და უმთავრესათ და მასზე დაყრდნობილს, ჩვენი ხალხის ნების გამოსახატელ სახელმწიფოს თუ უშერია სიცოცხლე, ეს ჩვენი პარტიის ძლევამოსილობით: საქართველოს მიწა-წყალზე შექმნილი სახელმწიფო უფრ სამაგალითო გახდა არა მარტო მახლობელ სახელმწიფოებისა, თვით ევროპის სახელმწიფოებმაც იცნეს ის და ანგარიშს უწევენ. თუ დიდი

რუსეთის რევოლიუციამ სადმე დასტოვა ხალხის ნებაყოფლობის სხვა, ეს ჩვენს საქართველოს მიწა-წყალზეა და ამას უნდა ვუმადლოდეთ ჩვენი პარტიის სწორ ტაქტიკა პოლიტიკას. რა იქნებოდა ეხლა ჩვენში, რომ ამიერ-კავკასიის, კერძოთ საქართველოს ს.-დემოკრატიას გაეზიარებია ის ავანტიურა, რასაც რუსეთში ჰქონდა ადგილი ბოლშევიკების წყალობით? ის, რომ დღევანდელ რესპუბლიკის მაგიერ იქნებოდა შავ-ბნელი რეაქცია და ბნელეთის მოციქულთა ბატონობა. დღეს ჩვენ ბედნიერი ვართ მით რომ, ჩვენში სრული რევოლიუციური წესრიგია, თუმცა ჩვენში ბევრი მოაპოვებინ მტერნი, მაგრამ ეს ჩვენ ვერ შეგვაშინებს, რადგან ისინი უკვე ნიღაბ ჩამოხდილნი არიან და მათ ქვემძრომობას ნიდაგი გამოცლილი აქვს. მაგრამ ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენში საქმე მთლად კარგად იყოს: არა, სწორედ ეხლა გვაქვს ჩვენ ბევრი მონდომება, ბევრი ორგანიზაციული შუშაობა, მეტი სახელმწიფოებრივობის შენების უნარის გამოჩენა. მართალია, ჩვენ გვყავს სათავეში ხალხის ნდობით აღჭურვილი ღირსეული შვილები, რომლებმაც დაამტკიცეს თავიანთი წარსულის თავგანწირულის შრომით და ბრძოლით, რომ ისინი მუდამ დაიცავენ არამც თუ მარტო ჩვენს არსებობას, საერთაშორისო, საკაცობრიო კეთილდღეობასაც, მაგრამ უნდა გვახსოვდეს, რომ თუ ! აძარკვეული არა გვაქვს მაგარი, სახელოვანი სიკარგე სახლს ვერ შეგვეძლის: მაშ, როგორც დღემდის ჩვენ პატარა საქართველოში მტკიცეთ და ერთსულოვნათ მუშავდებოდა ს. დ. მარქსისტული მსოფლმხედველობა, ისე მომავალშიც გაასკეცებულის ენერგიით განვაგრძოთ შუშაობა.

დღის წესრიგი საოლქო კომიტეტისგან ჯერ შემუშავებული არ არის, მხოლოდ შეტანილია ის, თუ ჩვენს პარტიას მომავალში ვისი ფორმა ექნება: ამიერკავკასიის, თუ საქართველოს სოც. დემოკრატიის, მაგრამ მე მგონია ამას თვით ყრილობა გადაწყვეტს, როცა შეიკრიბება,—თუ მოხერხდა და მთელმა ამიერ კავკასიამ ყრილობაზე კანონიერი წარმომადგენელნი წარმოგზავნა, მაშინ ყრილობასაც ექნება უფლება,—ამიერკავკასიის წოდებისა, და თუ მარტო საქართველოს მიწა-წყლიდან იქნებიან, რა თქმა უნდა, მდგომარეობა შეიცვლება და დარჩება: „საქ. ს.-დ. მ. პარტიის ყრილობა“. ყრილობის მიერ მ ღებული დადგენილებანი იქნება, როგორც ს. დ. მ. პარტიის, ავრეთვე ჩვენი ნორჩი სახელმწიფოს ბედ-ღმის „ბატარბელი. ვუსურვებ ყრილობას საქმისადმი სიყვარულით აღსავსე ნაყოფიერ შუშაობას!

დ. ი ლორთქიფანიძე.

სამხედრო წესები ქ. თფილისსა და მის მიდამოებში

გაძარცვა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობისა.

8 ნოემბერი, 1918 წელი.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობა ამით აცხადებს:

1) მიუბედავად მილიციის უფროსის ბრძანებისა, რომ სამი დღის განმავლობაში თფილისში შეცხოვრებთ იარაღი ჩაბარებინათ, იარაღის ჩაბარება არ მოხდა მაშინ, როდესაც მთავრობას ცნობა აქვს, რომ ქალაქში მთელი საწყობებია იარაღებითა და ასაფეთქებელი მასალებით სავსე.

2) ქალაქ თფილისსა და მის მიდამოებში სიტყვიერსა და წერით აგიტაციას ეწევიან საქართველოს რესპუბლიკისა, მისი მთავრობისა და არსებულ წესწყობილების წინააღმდეგ.

3) აფეთქებულ იქნა სტრატეგიულის მხრივ დიდათ მნიშვნელოვანი ხიდი და ცნობებიც გვაქვს, რომ შეთქმულობა არსებობს, რომელსაც მიზნად აქვს სამხედრო და სახელმწიფო დაწესებულებითა მთავარი სწყობების მოსპობა.

4) ზემოდგომ, რა 1, 2, და 3 პუნქტებში ნაჩვენებს, როგორც ბოროტ-განზრახულ მოქმედებას კერძო პირისას და მთელი წრეებისას, რომელიც მიმართულია ანარქიის გამოსაწვევად, ძმათა შორის სისხლის დღვრისა და კონტრრევოლიციონური გამოსვლისადმი, რათა გარეშე შეიარაღებული ძალა ჩაერიოს საქმეში, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობა აცხადებს სამხედრო წესებს ქალაქ თფილისსა და მის მიდამოებში.

გენერალ-გუბერნატორად ინიშნება გენერალი ბაზნიაშვილი, რომელსაც დაექვემდებარება ქალაქ თფილისის ყველა შეიარაღებული ძალები, როგორიც არის მაგალითად: რეგულიარული ნაწილი, სახალხო გვარდია, მილიცია და თფილისის განსაკუთრებული ბათალიონი და სხვა ნაწილები, რომელიც თფილისში იმყოფება. მასვე დაემორჩილება რკინის გზა სად. ნავთლუღიდან სად. დიდუბედე.

ბრძანება ძალაში შედის 1918 წ. 9 ნოემბრის ღამის 12 საათიდან.

დედანზე ხელს აწერს მთავრობის თავმჯდომარე **ნ. ჟორდანია**

ომი და ზავი

(საქ. დეპ. სააგ.)

ვილხონის ნოტა.

ამსტერდამი. 8 ნოემბერი, ც. ა. კ. ბეტდვითი ბიუროს ბიულეტენი. „ვილსონის ნოტა. ლონდონი, 6 ნოემბ. ,ვილსონმა გერმანიის მთავრობას გაუგზავნა მოკავშირე სახელმწიფოთა საპასუხო ნოტა. საპასუხო ნოტის შინაარსი შემდეგია: „მოკავშირე სახელმწიფოთა მთავრობები დაკვირვებით გაეცნენ შეერთებულ შტატების პრეზიდენტისა და გერმანიის მთავრობის შორის მიწერ-მოწერას. მოკავშირენი სრულ თანხმობას განაცხადებენ, შეკრან ზავი გერმანიის მთავრობასთან, პრეზიდენტის მიერ, როგორც 8 იანვრის კონგრესისადმი მომავალ პირობათა, ისე შემდეგ წამოყენებულ პირობათა თანახმათ. მაგრამ მათ მაინც უნდა აღნიშნონ, რომ მეორე მუხლი, რომელიც „ზღვათა თავისუფლებას“ ეხება, სხვადასხვანაირათ არის ახსნილი და განმარტებული და ზოგიერთ მათგანის მიღება შეუძლებელია. ამიტომ ისინი იძულებული არიან საზავო კონფერენციის დროს ამ საკითხზე საკუთარი აზრი და განმარტება იქონინონ. კონგრესისადმი მიმართულ პირობებში პრეზიდენტმა აგრეთვე განაცხადა, რომ დაპყრილი ტერიტორია უნდა გაიწმინდოს და აღდგენილ იქნას. მოკავშირეთა მთავრობანი დარწმუნებული არიან, რომ ამის ასრულების წინაღმდეგ არ წავლენ. მოკავშირეთ ესმით ისე, რომ გერმანიამ უნდა დაკმაყოფილოს მოკავშირეთა ის მცხოვრებნი, რომელნიც დაზარალდნენ გერმანიის ხელეთზე, საზღვაო და საჰაერო თავდასხმით. დასასრულ ნოტაში ნათქვამია, რომ ვილსონი ეთანხმება განმარტებებს და შეერთებულ შტატების მთავრობამ ნება დართოთ მარშალ ფოშს მიეღოს გერმანიის მთავრობის რწმუნებულნი, რომ მათ გააცნოს დროებითი ზავის პირობები.

პარიზი. მარშალი ფოში ადასტურებს, რომ გერმანიის დელეგაცია ბრძოლის ხაზზე გადმოვა დღეს საღამოს 10 საათზე გუდრუასთან.

გერმანიის დელეგაციის ცნოგები

ქ. თფილისი, 9 ნოემბერი.

ზავის საკითხი.

მას შემდეგ, რაც დასავლეთის ფრონტზე ბერლინიდან გერმანიის დელეგაცია გადმოგზავნა დროებითი ზავის ჩამოსაგდებად, თუ რა მოხდა—ამის ცნობები ჯერ არა გვაქვს. ერთ გაზეთში („გრუზია“) მოთავსებული ცნობა, თითქოს საფრანგეთის ფრონტზე დროებითი ზავი ჩამოვარდნილიყვეს—სამართლეს არ შეიცავს. პირიქით, დღევანდელ სამხედრო მოხსენებაში ნათქვამია, რომ დასავლეთის ფრონტზე ცხარე ბრძოლები გრძელდება.

ფოთიდან გერმანელთა ჯარების დაბრუნება თფილისში.

ბოლანასკნელად გემი გერმანელთა ჯარებით ფოთიდან გავიდა 4 ნოემბერს, ღამით. ამის შემდეგ გამზადებული გემები ადარ წასულან, რადგანაც ფრთხილობენ, შავ ზღვაზე ინგლისს ფლოტმა რაიმე ზიანი არ მიაყენოს. ეს დარჩენილი ჯარები ფოთიდან თფილისში ისევ დაბრუნდნენ. ეს ჯარები შესაძლებელია საქართველოში დარჩენ იმავე ფორმით, როგორც იმყოფებიან მაგ. უკრაინაში.

საფრანგეთის და ინგლისის სოციალისტები და ზავი.

საფრანგეთის სოციალისტები ზავს სასარგებლოდ ენერგიულად მოქმედებენ. ისინი მოითხოვენ დაუყონებლივ ზავის ჩამოგდებას.

რაც შეეხება ინგლისის სოციალისტებს—შუშათა ლიდერების სამმ მეხუთედმა ნაწილმა უკვე გამოსთქვა აზრი დაუყოვნებლივ ზავის ჩამოსაგდებად.

გერმანია და ნემეცური ავსტრია.

გერმანიამ ნემეცურ ავსტრიაში, ტიროლსა და ზალცბურგში, ჯარები გაგზავნა, რომ გერმანიის სამხრეთი საზღვარი მოწინააღმდეგის ყოველგვარ შემოტევისაგან უზრუნველყოფილი იქნეს.

გერმანიის შინაური მდგომარეობა.

შუა გერმანიაში ჩვეულებრივ წესრიგი, სიწყნარე და დისციპლინა. სახალხო მთავრობას მთელი გერმანიის ხალხი უჭერს მხარს. სოციალისტური მოძრაობა გერმანიაში შეტად ძლიერია, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, თითქოს იქ რაიმე „ბოლშევიზმს“ ალაგი ჰქონდეს. სოციალ დემოკრატიული პარტიის უკიდურესი მემარცხენე ფრთაც კი არ თანაუგრძნობს ბოლშევიკებს. ჰაზე ლედებური, უპირველესად ყოველისა, სოციალისტები არიან და არა ანარქისტები.

რუსეთის დიპლომატიური წარმომადგენლობა.

გერმანიაში ალარ არის არც ერთი ბოლშევიკი—რუსეთის სახელმწიფოს წარმომადგენელი. ბოლშევიკი დიპლომატები, ოფიციალურ მეთაურობით, გერმანიიდან უკვე წავიდნენ.

მომავალი საზაო კონგრესი და რუსეთის წარმომადგენლობა.

ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა ვილსონმა იმის შესახებ, თუ ვინ უნდა იყვეს მომავალ სამშვიდობო კონგრესზე წარმომადგენლებად რუსეთისა, სთქვა: სასურველი იქნებოდა რომ ყოფილიყო ყველა რუსული პარტიების წარმომადგენლებიო.

ოსმალეთი და სპარსეთი.

ოსმალეთმა ქ. თავრიზი დასცალა. ხმები იმის შესახებ, თითქოს იქ ინგლისის შტაბი შესულიყვეს—ყალბია. ალბად იქ ინგლისის საელჩო მივიდა. იქაა გერმანიის საელჩო, აფიცრებით და რამოდენიმე ჯარისკაცით. თავრიზში გერმანიის საელჩო დარჩება ისევე, როგორც ყოველ ნეიტრალურ ქვეყანაში, თუ, რასაკვირველია, იქ ცხოვრების ნორმალური მიმდინარეობა იქნება.

ვილხონი და გერმანულ ხვადასხვა სახელმწიფოებში მყოფ ჯარების საკითხი.

ვილსონის მოთხოვნილება, რომ დაცლილ იქნეს გერმანელთა ჯარების მიერ დაკავებული სხვადასხვა ადგილები, შეეხება თუ არა მაგ. უკრაინას, პოლონეთს, ბელორუსეთს და სხვა—ჯერ გამოურკვეველია. ფაქტი კი ისაა, რომ ამ ქვეყნებში ამ მხრივ არავითარი ცვლილება არ მომხდარა. შესაძლებელია, რომ შეთანხმების სახელმწიფოთა მიერ ნება დართულიც იყვეს, რომ უკრაინაში გერმანული ჯარები დარჩეს იქ წესრიგის დასაცავად და თუ რამე ანარქიას ექნა ადგილი,—მის ჩასაქრობად. დელეგაციის საინფორმაციო განყოფილების თავმჯდომარის პროფესორ ცუგმაიერის თქმით, ეს არაა ოფიციალური ცნობა, მაგრამ შეიძლება ასე წარმოვიდგინოთო.

გერმანელთა ჯარები თფილისში.

შეკითხვაზე: თფილისში გამოცხადებული სამხედრო წესები ჰგულისხმობენ თუ არა იმასაც, რომ თფილისის გენერალ გუბერნატორს მაზნიაშვილს ემორჩილებოდნენ აქ მდგომი გერმანელთა ჯარები, ამის შესახებ პროფესორმა განაცხადა, რომ ეს ადრე მოხდება, თუ იქნა ცალკე შეთანხმება მთავრობას და დელეგაციას შორისო.

საქართველოს პარლამენტი

8 ნოემბრის სხდომა.

თავმჯდომარეობს ნ. ჩხეიძე.

მდივანი აუწყებს კრებას, რომ პარლამენტში სოც. დემოკრატიულმა ფრაქციამ შემოიტანა შეკითხვა მთავრობისადმი—საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ პრესის საშუალებით აგიტაციის შესახებ. ის აგრეთვე კითხულობს დღის წეს-რიგს დღის წეს-რიგის შესახებ და შეკითხვის საჩქაროთ საცნობათ სიტყვას თხოულობს ალ. ლომთათიძე.

სოც-დემ. ფრაქციის შეკითხვა.

ალ. ლომთათიძე. მოქალაქენო! დღის წეს-რიგში სხვა საქმეებს შორის არის შეკითხვა, შემოტანილი სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის მიერ. ჩვენი ფრაქცია უაღრეს მნიშვნელობას აძლევს ამ შეკითხვას და მოითხოვს, რომ იგი პირველ რიგში იქნას განხილული.

ალ. ლომთათიძე კითხულობს შეკითხვის ტექსტს: „ამ უკანასკნელ დროს, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც საქართველო და მისი დემოკრატია საკუთარი ძალების ანაბარა დარჩა, აღვირ წახსნილ აგიტაციას და ყოვლად აღმაშფოთებელ მოქმედებას ჩვენი დამოუკიდებლობის და დემოკრატიულ წესწყობილების წინააღმდეგ საზღვარი არ უჩანს. ამ აგიტაციის ქსელი ფართოდ არის გაბმული სოფლის და ქალაქის მასაში. ქადაგებენ სიტყვით, ქადაგებენ საქმით, ქადაგებენ წერით. არ დაკმაყოფილდნენ, რკინის გზის ხიდის აფეთქებას, არ სჯერდებიან ჩუმჩუმათ ჩვენი დემოკრატიულ მთავრობის ჩამოსაგდებათ გაჩაღებულ აგიტაციას და მიზანთეს ყველაზე უფრო მკვეთრს და ნაცადიარალს—ეროვნულ შუღლის გაღვივებას, მომძე დემოკრატიათა შორის სისხლის ღვრის და ხოცვა ჟლეტის გაჩაღებას. ამ მხრივ ყოველ წრესა და რიგს გადავდა თფილისის ზოგიერთი გაზეთი. ერთ იმთგანში ყოველთ ბულშესაბარავ და ყველა პატიოსან და მიუდგომელ გაზეთებისთვის დაუშვებელ სტატიას ვკითხულობთ: „ენერგი ჟლეტს სომხის ხალხს ოსმალეთში. ხანბოისკი ამასვე სჩადის ადერბეჯანში, და ნოე ჟორდანიას მთავრობა დემოკრატიულ საქართველოში“. „ახალგაზრდა ოსმალები“ „მუსავატელები“ და „სოციალისტები“ პირშეთქმულნი ანხორციელებენ სომხის ხალხის მშვიდობიანურის თუ ძალადური საშუალებით ამოჟლეტის სისხლიან პოლიტიკას. იღუპება მთელი ხალხი, მთელი კაცობრიობის თვალწინ, იღუპებიან ასობით და ათასობით, იღუპება ლტოლვილთა გადარჩენილი ნაწილიც, ჟლეტენ სომხის ერს საქართველოში, რაც ფრიად სამწუხაროა სომხის დემოკრატიისთვის. ჯავახეთის ქართველებისთვის საჭირო გამხდარა სომეხ ლტოლვილთა გაჟლეტა ბაკურიანისა და წალკის მაღლობებზე და აი ჟლეტენ კიდეც მათ ენვერ-თალაათისებურ საშუალებით. ეს ჟლეტა უნდა შეწყვეტილ იქნას. ჩვენ არ შეგვიძლიან ენვერის დანაშაულობა საქართველოს საზღვრებშიაც დაუშვათ. სომხის მთავრობა, საქართველოს სომხის მთელი მოსახლეობა, თფილისს ყველა სომხური ორგანიზაციები და ყველა მოქალაქე სომხები არავითარ მსხვერპლს არ უნდა დაერიდნენ და აიძულონ საქართველოს მთავრობა დაუყონებლივ შეწყვიტოს სომხის ხალხის მშვიდობიანი ჟლეტა“.

ასეთია ეს სტატია და ჩვენ ვეკითხებით მთავრობას: იცის თუ არა მან ყველაფერი ეს? იცის თუ არა მან, რომ ბაქრში უკვე დგას საშინელი სუნი ძმათა სისხლისა, ხედავს თუ არა, რომ კავკასიის დემოკრატიისა საერთოდ და კერძოთ საქართველოს და სომხეთის დემოკრატიის დაუძინებელ მტერთა ცხრაას ხუთის წლის საშინელ სისხლის მორეგში უნდათ შეაცურონ დღემდე ძმურათ მცხოვრებნი ქართველი და სომეხი ხალხი, გამოწვიონ წარმოუდგენელი ანარქია დემოკრატიულ საქართველოში, დასცენ მისი მთავრობა და ამით ბოლო მოუდონ საქართველოს დამოუკიდებლობას და მის დემოკრატიულ წყობილებას, თავისუფლებას და თუ იცის ყველაფერი, რა ზომების მიღებას აპირებს ამ სისხლის წვიმების თავიდან ასაცილებლათ და ბნელეთის მოციქულთა ასალაგმავათ.

ორატორი მოითხოვ, რომ შეკითხვა იცნონ სასწრაფოდ და იქნეს განხილული პირველ რიგში.

რ. გაბაშვილი. შეკითხვა რომ სასწრაფოა ამაში გეთანხმებით, მხოლოდ ეს ნუ გაირჩევა პირველ რიგში, რადგანაც საჭიროა მოვუცადოთ იმ პარლამენტის წევრებს—დაშნაკელებს, რომლებისგანაც იქნება პასუხის მიღება საჭირო.

ალ. ლომთათიძე. შეუძლებელია პარლამენტმა თავის მოქმედება დაუკავშიროს ამა თუ იმ პირის მოსვლას.

მიიღეს წინადადება შეკითხვა იქნას განხილული პირველ რიგში.

სიტყვა ეძლევა ალ. ლომთათიძეს.

ალ. ლომთათიძე. მოქალაქენო! მართალი მოგახსენოთ ერთგვარი შიშით და გულის ფანცქალით გამოვდივარ ამ ტრიბუნაზე. ჩვენი ფრაქცია დღიდან თავის მოქმედების დაწყებისა, მუდამ იმის მომხრე იყო და იმას სცდილობდა, რომ ისეთი ნაბიჯი, ისეთი სიტყვა არ თქმულიყო, რომელიც რაიმე გაუგებრობას გამოიწვევდა ერთა შორის. ჩვენ გვსურს ასეთი ხასიათი მიეცეს შეკითხვის ტექსტს ფრიად რთულ მდგომარეობას გაგიცდით, როგორც საერთაშორისო სფეროში, ისე შინაურ საქმეებში. მეტად გაჭირვებულია ჭერი და ჩვენ ვიცით თუ რას ნიშნავს, ბნელ პროვოკაციის ქსელში რომ გაებას ერი. ჩვენ ვიყავით მოწამენი ცხრაას ხუთის წლის პროვოკაციისა, რომელმაც საშინელ სისხლის მორეგში შეაცურა ორი ერი. ჩვენ ყველაფერი ეს ვიცით და დიდი სურვილიც გაგვაქვს, რომ ამ შეკითხვას სათანადო გაშუქებით შევხვდეთ. ძლივს გამოჩნდა ცის ტატნობზე სისხლის ღრუბლის დასასრული, იშვიდი მოგვეცა ყველას, რომ მერცხალი ზავის მოახლოვებულია და თუ ასეთი იშვიდი გვაქვს საერთაშორისო სფეროში, ამას ვერ ვიტყვით შშობლიურ ქვეყანაზე. ჩვენ ვიცით, რომ ერთი ერის მასსას არ სურს შეეხოს მეორე, მოძმე ერს, გაჟლეტოს, დაარბიოს, ნაცარ ტუტად აქციოს. ვიცით, ვიცით ყველა ეს ჩვენ, ვიცით აგრეთვე ის, რომ ხალხი აძულებულია ჩაერიოს ძმათა შორის ჟლეტაში. თუ დღევანდელ სინამდვილეს გავაშუქებთ, დავწმუნდებით, რომ ფართო მასსა მშვიდობიანობის მოსურნე არის. მაგრამ ამის თქმა არ შეიძლება ზოგიერთ პოლიტიკურ ჯგუფებზე, რომელნიც სიტყვით საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას ეშსახურებიან, საქმით კი მას ძარს უთხრიან. ჩვენ არა ერთხელ და ორჯერ გვინახავს ასეთი ფაქტები, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ლამაზ სიტყვებს. ჩვენ ვიცით, ბნელი ძალები, რომელთაც ვერ მოუნელებიათ საქართველოს წარღნისაგან გადარჩენა. ისინი არავითარ ზომას არ ერიდებიან მოსპონ დამოუკიდებელი საქართველო და დაიჭრონ იგი საბოლოოთ, მათ სურთ საქართველოს დემოკრატია გაჭყონ ორ ნაწილათ და ამ გზით არავ დარეგა გამოიწვიონ, ბნელ ძალებს ფართე ასპარეზი მოუპოვონ, გაიჩაღონ ანარქია და მის მორეგში თავიანთი ბნელი საქმეები აკეთონ.

ჩვენ ვიცით რა მიზნითაც ააფეთქეს ხიდი. და ეს ალვარ წახსნილი პირები მატრო ქსნის ხიდის აფეთქებით არ დაკმაყოფილდებიან და ამაზე უარეს დაგვმართებენ. ჩვენ ვიცით რა მჭიდრო კავშირი აქვთ გაბმული კონტრრევოლიციონერებს. ერთნი დაბანაკებულნი არიან სოჭის ოლქის საზღვრებთან და მეორენი კი საქართველოს ტერიტორიაზე არიან გაბნეულნი და ვინიცობაა მთავრობამ ვერ შესძლო ჩვენი დემოკრატიული ფრონტის მთლიანობის დაცვა, ესენი დაეცემიან მთავრობას, და იმ დეკრატილ სახელმწიფოს, რომელსაც ჩვენ შეგნატრით და ვმუშაობთ მის ასაყვავებლათ, გაანადგურებენ და მის ნანგრევებზე მიგვითითებენ, მაგრამ ამით არ ამოიწურება იმათი მოქმედება. არ იკმარეს სიტყვითი აგიტაცია და აშკარათ გამოდიან პრესაში. ვისთანა გვაქვს საქმე? მათთან, ვისაც პასუხი მოეთხოვებათ თუ კანონის გარეშე მდგომ ხალხთან? იმ საშინელ ჟამს, რომელიც თავს დაატყდა ჩვენ ქვეყანას ოსმალთ შემოსევის დროს, ამ პატარა სახელმწიფოს, რომელსაც გაუძნელდებოდა თავის მკვიდრთათვის მოვლა, ამ პატარა ქვეყანას მოსწყდა აუარებელი ხალხი, სამას ოთხას ათას ლტოლვილამდე. ასეთ მდგომარეობაში ჩავარდნილი ქვეყანა ეხმარებოდა ყველას განურჩევლათ, რითაც კი შეეძლო და რის გაკეთებაც მის ალას არ აღემატებოდა. მიუხედავათ ამისა გააჩაღეს საშინელი აგიტაცია ამ საგნის შესახებ, გაჩნდა ისეთი ჯურის ხალხი, რომელნიც ლტოლვილთა მდგომარეობით სპეკულიაციას ეწევიან და სარგებლობენ თავიანთ მიზნების განსახორციელებლათ.

რასაკვირველია ლტოლვილებს დახმარება ესაჭიროება, ავაცილოთ უნდა მათ სიმშილ წყურვილი, მოუაროთ მათ, მაგრამ იმაზე მეტი ის, რაც გააკეთა მთავრობამ, შეუძლებელი იყო გაკეთება. მხოლოდ ერთი ერის ლტოლვილთა და უბედურებას ასწერენ, კარგი და პატიოსანი: შეგიძლიათ სწეროთ ლტოლვილთა უბედურებაზე, მხოლოდ მე გკითხულობ: შეიძლება პოლიტიკურმა ჯგუფმა სთქვას ასე აშკარათ: „ინგერი ჟლეტს სომხის ხალხს, ამასვე სჩადის ადერბეჯანში ხანბოისკი და ნოე ჟორდანიას მთავრობა საქართველოშიო“?. მე არ ვიხები ენვერის პოლიტიკას, ყველამ კარგათ იცის ის სისხლის მორეგი, რომელიც დაატრიალა მან. მე არ შეგიბიბი ხანბოისკის პოლიტიკას, რომელსაც ისტორია გადარჩენს, მაგრამ ის რომ აშკარათ დასწეროონ გაზეთში, რომ საქართველოს დემოკრატიის ბელადი, მთელი ხალხის ნდობით აღჭურვილი პირი ენვერსავით ჟლეტს ხალს, „ახალგაზრდა ოსმალები, მუსავატელები ბ „სოციალისტები“ პირშეთქმულნი არიან და ანხორციელებენ სომხის ხალხის ჟლეტასო“, შეუძლებელია. ნუ თუ შეიძლება მოიძებნოს ისეთი ჩვენი ქვეყნის შვილი, საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი, რომ წაიკითხოს ეს და სისხლი არ აუვრდეს თავში და ერთგვარი პოლიტიკური ზიზღი არ გამოიწვიოს მასში ამ პროვოკატორთა საქციელმა. ნუ თუ ამ სტრიქონების დამწერთ ჩაბარა სომხის ხალხმა თავისი ბედი? სომხის ხალხს ჩვენთან ძმური განწყობილება აქვს ამ ჯგუფის გამოსვლა არ ნიშნავს სომხის დემოკრატიის პოლიტიკას. „ჯავახელ ქართველებისათვის ჟლეტენ სომხის ერსო“. ამ სიტყვებს მხოლოდ ერთი სახელი შეეძლება უწოდოთ.

ეს არის ალვირ-წახსნილი პროვოკაცია... (ტაში) და ვშიშობ რომ ის ხალხი, ვინც ხალხის სახელით ლაპარაკობს, ბრძოლის დროს პირველნი არ გაიქცნენ. მოქალაქენო! აი ერთი ასეთი იმ მრავალ წერილთაგანი, რომლებიც ბევრი იბეჭდება. შეიძლება მართლა მიუძღოდეს დანაშაული ჩვენ მთავრობას, შეიძლება ეს დანაშაული მას მოუვიდა, ჩვენ მოველით პასუხს მთავრობისაგან, მან უნდა გვითხრას ყველაფერი, რაშია საქმე? თუ გვეტყვიან, რომ ყველაფერი ეს სიცრუე და პროვოკაციაა, მაშინ მიზანი გვეცოდინება გაზეთში მოთავსებულ ცნობებისა. ეს არის საქართველოს დემოკრატიულ ფრონტის დაღუპვა, სოც.-დემ. ფრაქცია მოელის: გვითხრას მთავრობამ რა ზომები უნდა მიიღოს, რომ თავიდან აგვაშოროს ის საშინელება, რომელიც განიზრახეს მტრებმა: დასცენ ძირს საქართველო, მისი დამოუკიდებლობა და მის მიერ შექმნილი ის მცირე რამ, რასაც ყველა გულწრფელი ისტორიკოსი დაადასტურებს. ჩვენ მივიღტვით საქართველოს დემოკრატიის მეგობრებთან ერთად საუკეთესო მომავლის გზის გასაკეთებლად (ტაში).

მთავრობის პასუხი.

ნ. ჟორდანია. (მთავ. თავმჯდომარე). მოქალაქენო! ვინაიდან შეკითხვა ეხება ფრიად სერიოზულ საკითხს და ვინაიდან გვაქვს უტყუარი ცნობა, რომ ამ კითხვის გარშემო დიდი აგიტაცია სწარმოებს ხალხში და ჩვენ შეიძლება ვიდგეთ რაიმე ანარქიული გამოსვლის წინაშე, მთავრობა არ ისარგებლებს თავის უფლებით, რომ ერთი კვირის განმავლობაში შეუძლიან პასუხი გასცეს შეკითხვაზე და დღესვე გასცემს პასუხს იმაზე, რაც დღეს აქ ითქვა. უკანასკნელ დღეებში ერთ ჯურის პრესაში არის გაჩაღებული აგიტაცია, რომელიც იწვევს ერთა შორის შუღლსა და მტრობას. ეს აგიტაცია სწარმოებს ოთხი, ხუთი დღეა. არ ვიცი რა მოხდა ამ ხუთ დღეში, რომ გაზეთი „ორიზონი“ ასე ალაპარაკდა; პარტიას, რომელსაც მისდევს ხალხი, მის ორგანოს უნდა მოეთხოვოს პასუხი. როცა აქ შემოვიდენ უცერემონიათა წარმომადგენლები, გავიგონეთ მშვენიერი სიტყვები, ჩვენ გვწამს, რომ მათ არავითარი ზრახვა არ აქვთ. მე ვრწმუნდ, რომ ეს სიტყვა იყო გულწრფელი და ეს პირნი, ვინც აქ არიან, [illegible] ეს ორგანოს [illegible] 6 ნოემბერს, იმ დღეს, როდესაც იყო მოთავსებული ეს წერილი, ჩემთან გამოცხადდა დელეგაცია, ეს დელეგაცია სხვანაირი ელფერის იყო, ეს დელეგაცია თავის რიხით და ენით მაგონებდა იმ დელეგაციას, რომელსაც ჩვენ მიმავალი ეშელონები გვიგზავნიდენ, მაგრამ ვგონია, რომ ნახტომი შეეშალათ. ამათ კარგათ იციან, რომ როგორც ჩვენ ეშელონები ჩავაბარეთ იქით, ისევე ადვილათ „ორიზონის“ დელეგაციას ჩავაბარებთ. დელეგატებში ერთის გარდა არავის ვიცნობდი, ეს ერთი იყო ქალაქის საბჭოს ხმოსანი ბაგჯიანი. მან აიღო სიტყვა დელეგაციის სახელით და მითხრა: მე ეს დელეგაცია შეგაწყე და წამოვიყვანე, რომ თავიდან ავიცილოთ უბედურ სომხის ხალხის მღელვარეობაო, მოსალოდნელია მასიური გამოსვლა და არ გვინდა, რომ ეს მოხდესო. მე უნდა ვალვიარო, რომ საშიშროთ სომხური არ ვიცი და რაც იწერება, კინტი კუნტად ითარგმნება ქართულ და რუსულ გაზეთებში,—და არ ვიცოდა რაც ეწერა „ორიზონის“ იმ დღის ნომერში. მე შევიკითხე: რა მოხდა, რა ამბავია. მან მითხრა, რომ ოსმალები უშვებენ სომხის ლტოლვილთ და თქვენ კი არ უშვებთო. მეორეს, მგონი გვარათ თოფჩიანმა, როგორც გავიგე ბოლოს, გვითხრა, რომ ამის სიბუნეები ბევრი გვაქვს და სომხის ერის სახელით პროტესტი უნდა განვაცხადოთო. მეორე ბრალდება იყო, რომ ბაკურიანის ჯარისთვის ლტოლვილთა პურს რიკვიზიციას უშვრებიან და ისინი მშიერ მწყურვალნი იხოცებიანო. მესამე—რათ დაიჭერეთ ექიმი ქარჩიკიანი და მელიქ ბალიანცი, რომლებიც მუშაობდენ ლტოლვილთა მდგომარეობის შესამსუბუქებლათო! გამიკვირდა ეს ბრალდებები. შევეკითხე: მრთელი ასე ფიქრობთ, რომ ოსმალები უშვებენ ლტოლვილთ და ჩვენ კი არა? მათ ისეთი ენით მითხრეს, რომ ეჭვის შეტანა შეუძლებელი იყო. მე გავიფიქრე, შეიძლება აქ რაღაც გაუგებრობას ჰქონდეს ადგილი და რომელიმე გენერალმა დაკავა ლტოლვილნი, თუმცა მათ მთავრობისგან არავითარი ბრძანება არ ჰქონიათ შეეჭერ. რომ მცოდნოდა რაც იყო „ჰორიზონში“ მოთავსებული, მეცოდინებოდა პროვოკაციის ქსელიც. დელეგაცია გავისტუმრე, დავიბარე სამხედრო მინისტრი და ვუთხარი რაშიც იყო საქმე. მას გაუკვირდა და მითხრა: პირიქით, ჩვენ გვინდა როგორმე გავუშვათ ლტოლვილებიო. წავიდით აპარატთან და გამოვუძახეთ გენ. მაყაშვილს. ის დანიშნულია საზღვრების უფროსად. ეს ის მაყაშვილია, რომელიც იცავდა ახალციხეს და არ დაემზადება მაქოს სარდლებს, რომელთაც მოჰკურცხლეს ბრძოლის დროს.

მართლაც, რომ დიდებულათ შეასრულა მან თავის მოვალეობა, რასაც დამტკიცებს ყოფილი ახალ-ქალაქის თავი ზორიანი. გენ. მაყაშვილმა დაიმსახურა სიყვარული და პატივისცემა, როგორც სომხის ისე მუსულმან ერის შორის. ასეთი გენერალი გავგზავნეთ, რომელსაც მფარველობა უნდა გაეწია ლტოლვილთათვის. მე გამიკვირდა: ნუ თუ მან ასეთი ბრძანება გასცა, რომ არ გაეშვათ ლტოლვილები? დავუძახეთ სამი კაცი. მართალია თუ არა, რომ ოსმალები უშვებენ ლტოლვილთ, 2) მართალია ხდება ჯურის რეკვიზიცია, 3) რა მიზნით იქნა შეპყრობილი ექიმი ქარჩიკიანი.. ამის შესახებ შემდეგი პასუხი მივიღეთ: ოსმალეთში არ არიან თანხმა გაუშვან ლტოლვილები, რაც შეეხება ჯურის რეკვიზიციას, ჩვენ ვისესხეთ ჯური ლტოლვილებისაგან ჯარის საჭიროებისათვის და სამაგიერო ფქვილი დაუბრუნეთ. რაც შეეხება ქარჩიკიანის შეპყრობას, ისინი ლტოლვილებში დაიარებოდენ და მოუწოდებდენ ლტოლვილთ საქართველოს მთავრობის წინააღმდეგ. თვით სომხების ჩვენებითვე იქნენ შეპყრობილნი. ერთი სომხის სოფლის საზოგადოება გვთხოვდა მოგვეშორებინა მდვიელი არამიანი, რომელიც ეწევა პროპაგანდას საქართველოს მთავრობის წინააღმდეგო.

იქ, სადაც ეწევიან ასეთ აგიტაციას, თვით სომხის ხალხი გვთხოვს მოვაშოროთ ისინი მათო. რაც შეეხება იმას, რომ ოსმალები უშვებენ ლტოლვილებს და ჩვენ კი არა, ეს სიცრუეა წმინდა წყლის. გთხოვთ გამოგზავნოთ ამაში დასარწმუნებლათ ვინმეო. აი ბატონებო პასუხი გენ. მაყაშვილისა. არც მთავრობას და არც მაყაშვილს არაფერი ამის მგზავსი არ ჩაუდენია. რასაკვირველია, ყველამ იცის, რომ ოსმალები არ უშვებენ ლტოლვილთ

�ით, რომ ის მოღალატეები, რომელთაც გაჰყიდეს ქართველები, ეშინიანთ მათი უკან დაბრუნების. ესენი ეწევიან აგიტაციას და ამტკიცებენ წყალს მასსა არ ეგუება ამას, ხალხმა კარგათ იცის, რომ ამ პირთ არავითარი კავშირი არა აქვთ ხალხთან, ამას კარგად ხედავენ და თითონვე თხოულობენ მოგვაშორეთ თავიდან ეს ხალხი. თქვენ იცით, რომ არც მთავრობას და არც იქ მდგომ ჯარის ნაწილს არ მიუღია არავითარი ზომა, რომ არ გაეშვა ლტოლვილები და თუ მაინც ასეთი აზრი არის ხალხში და იწერება აქ, ჩვენ გვაქვს საქმე აქ მათ სურვილთან: ააღელვონ ხალხი და მერე საქმე სხვა ნიადაგზე გადაიტანონ. თფილისში ქსელი არის გაბმული ამგვარი აგიტაციის. სომხების დელეგატებში ეკითი მუშა ერია, წამოდგა და სთქვა: მე ვარ გორის მაზრიდან, არავის გაუგონიან, რომ სომხის და ქართველ ხალხს შორის ყოფილიყოს შუღლი და მტრობა, ააკიდონეთ ლტოლვილნი დაღუპვასო. ის დარწმუნებული, იყო რომ მართლაც ჩვენ ლტოლვილთ ვდუპავთ. ასეთი აგიტაციის ქსელი არის ყველგან. ისინი პირდაპირ მიზეზებს ასახელებენ და ცრუ გამოგონილი ჭორებით ასაღებენ თავიანთ ზრახვებს. ოსმალები უშვიბენ ლტოლვილებს და საქართველოს მთავრობა კი არაო. ასეთი დემაგოგია სურთ რაღაც სხვა საქმის მოსახმარათ. ლტოლვილთა შესახებ ბევრს სწერენ და ამიტომ მე მსურს გაგაცნოთ თუ როგორ არის ლტოლვილთა საკითხი დაყენებული: მთელი ამიერ-კავკასიის ლტოლვილთა საქმეს აწარმოებდა აღმასრულებელი კავკასიის ფრონტის ორგანიზაცია. ამ ორგანიზაციაში შედიოდენ ყველა ეროვნების წარმომადგენელნი და ლტოლვილთა საზოგადოებების წარმომადგენელნი. თუმცა 26 მაისს გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობა, მაგრამ ეს საქმე ივლისამდე დარჩა ამ აღმასრულებელ კომიტეტის ხელში. მხოლოდ დამოუკიდებლობის თვინაბერის შემდეგ ჩავიბარეთ ლტოლვილთა საქმე. არსებულ ლტოლვილთ კავკასიის აღმასრულებელ კომიტეტს ამიერ-კავკასიის სეიმმა მისცა 15 მილ. მანეთი. სომხის ლტოლვილთ ამ ფულიდან მოხმარდა 10 მილ. 252 ათასი მანეთი. თუ რამდენი ტლოლვილია საქართველოში, არ არის გამოანგარიშებული. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამ ჟამათ 150 ათასი ლტოლვილი მაინც იქნება. ერთნი გადმოვიდენ ახალქალაქის და ახალციხის მაზრიდან, მეორენი ოსმალეთიდან თფილისს მოადგნენ. უნდა ითქვას, რომ ლტოლვილთა შორის ყველა ერის ხალხია. აქ ნახავთ, სომეხს, ბერძენს, აისორს, ქართველს და სხვ. ჩვენ ერთნაირათ ვეხმარებოდით ყველას. თფილისში 50 ათი ათასამდე ლტოლვილნი იყვნენ. რადგანაც მათ შორის გაჩნდა ხოლერა, ქალაქის თვითმართველობამ ისინი დაასახლა მე 300 ვერსზე, რათა მათში ავაიმყოფობა მოსპობილიყო, იქ აქვთ მათ ბინა, კარგი ჰაერი, კარგი წყალი. ახლა იქ 40 ათასი ლტოლვილი არის. „ორიზონს“, რომ ჰკითხოთ დანაჩენი დაიხოცნენ. ჩვენ ვიცით, რომ ესენი კი არ დაიხოცნენ არამედ გაითქვიფნენ თფილისში და სხვა ქალაქებში. ბაკურიანის მიდამოების ლტოლვილთა რიცხვი 110 ათასამდე იყო. ეხლა კი 45 ათასი არის, დიდი უმრავლესობა მოედო ქალაქებს, სურამს, თფილისს და იქ ჩასახლდა. ინდივიდუალურათ გადმოსახლებისთვის ჩვენ არავითარი დაბრკოლება არ აღმოგვიჩენია. „მთელი ლტოლვილთა ორი მესამედი აღარ არისო ეს ქვეყანა მესოპატამია არისო“, ეს ისეთი პროვოკაცია არის, რომლის მზგავსი არ მოგვისმენია. ჩვენ ამ ლტოლვილების საქმეს თავიდანვე ასე ვუცქერით. ჩვენის აზრით ეს ლტოლვილები უნდა დაუბრუნდნენ სამშობლოს. ინდივიდუალურ დასახლების წინააღმდეგი არა ვართ. მასიური ჩამოსახლება სოფლებში მიუღებელია. ყველამ კარგათ იცის, რანაირათ უყურებენ სოფლელები სხვა მხრიდან მოსულთ. ჩვენ არ გვინდოდა მიგვეცა საბაბი დაწყებულიყო ხოცვა-ჟლეტა. არ გვინდოდა შური და მტრობის გაღვივება. ჩვენი მიზანია ხალხი თავის კერას დაუბრუნდეს. ქართველები 500 კომლამდე ყარაიაზში დავასახლეთ. ისინი იხვეწებიან წაგვიყვანეთ აქედან. გვირჩევნია ბაკურიანში დავიხოცნეთო. დღეს წალკაში და აწყურში არის დიდძალი ქართველობა, რომლებსაც არავითარ უპირატესობას არ ვაძლევთ. ჩვენ შევუდექით ლტოლვილთა საქმის მოწყობას. ჩვენ უნდა მოგველაპარაკნა ოსმალთა მთავრობასთან, რომ ლტოლვილნი როგორც მათი ქვეშევრდომები მიეღოთ. 22 აგვ. პირველი ნოტით მივმართე ოსმალთა მე 3 არმიის უფროსს, რომელსაც ვთხოვდი, რომ 100 ათასი ლტოლვილთათვის მეცათ საშუალება თავიანთ კერას დაუბრუნდენ. ამ ნოტის პირი გადავიცით გენ. ფონ-კრესს და ადერბეიჯანის მთავრობას. ჩამოვიდა თუ არა ოსმალეთის ელჩი საქართველოში, მე მაშინვე დავუსვი ეს საკითხი და 6 სექტემბერს ნოტაც გავუგზავნე ლტოლვილთა შესახებ. 8 სექტემბერს მოგვივიდა პასუხი, ელჩი გვატყობინებდა, რომ თქვენი ნოტა გავუგზავნე ჩემ მთავრობასო და პირადათ განმიცხადა მან, რომ გვაქვს სურვილი თქვენთან მეზობლური განწყობილება ვიქონიოთ და ამა, ასეთ უბრალო საქმეს როგორ არ მოვაგვარებთო. ჩვენ ამის შემდეგ მივიღეთ ამბავი ქერიმ ფაშისაგან დეპეშა, სადაც ის გვთხოვდა ბორჩალოს მაზრიდან გადასახლებული 114 კომლ მუსულმანთათვის ნება მიგვეცა დაბრუნებისა. ჩვენ დავეთანხმეთ და აგრეთე ვთხოვეთ, რომ მათ ლტოლვილები გაეშვათ თავიანთ მაზრებში.

ამასთანავე შეეუთვალეთ ჩვენ საგარეო საქმეთა მინისტრს ჩხენკელს, რომ მას ეშუამდგომლა გერმანიის მთავრობის წინაშე, რათა მათ აიძულებინათ ოსმალეთის მთავრობა ლტოლვილთა საკითხი გადაჭრით მოეგვარებინა. 26 ოქტომბერს მივიღეთ ცნობა, რომ იმ კომისიაში, რომელიც შესდგა ლტოლვილთა გადასახლების შესახებ, შევლენ ორი ოსმალოს აფიცერი. ეს კომისია არის შემდგარი და მუშაობს. ამას გარდა, ჩვენ ლტოლვილთა შესახებ 2 ნოემბერს ჯამალიანის საშუალებით შევატყობინეთ სომხეთის მთავრობას, რომ ნან მიიღოს ერთი მესამედი ლტოლვილთა ერი. მესამედს გადავასახლებთ არმავირის რაიონში და ერთ მესამედს აქ დავსტოვებთო. ჩვენ მივიღეთ პასუხი, რომ სომხის მთავრობა მოკლებულია საშუალებას ლტოლვილთა მიღების, რაც შეეხება ჩრდილოეთში გადასახლებას, უნდა ვიშუამდგომლოთ თერგის მთავრობის წინაშე ლტოლვილთა თავისუფლად გაშვების შესახებ.

როგორც სჩანს, ისინი არ იყვნენ წინააღმდეგნი, რომ ერთი ნაწილი ლტოლვილებისა გადასახლებულიყო ჩრდილოეთში, მიზეზი, რასაკვირველია, ცხადია თუ რატომ აქნობამდე არ გადასახლდენ ლტოლვილები. პასუხისმგებელი პარტიის ორგანო გვდებს ბრალს და სურს აქ მოიმოქმედოს ის, რასაც სხვაგან სჩადიოდა. ჩვენ არ დავინებებთ, რომ აქაც განმეორდეს ის, რაც ადერბეიჯანში მოხდა, არ მივცემთ ნებას ერთა შორის ულეტა მოხდეს. მე ბევრი ცირკულიარები მაქვს, სადაც აღნიშნულია თუ როგორ უწყობდა ხელს შინაგან საქმეთა მინისტრი ლტოლვილებს, ის ცირკულიარებში სთხოვდა ადგილობრივ მცხოვრებლებს შეეჩერებინათ ლტოლვილების გადასახლება. და თუ ხშირათ ადგილობრივი მცხოვრებნი ძალას გვატანდნენ და მოითხოვდნენ მათ თავიანთ ადგილებიდან გარეკას, ეს იმის შიშით, რომ ეშინოდათ მიწა არ წართმევოდათ მათ. ყველა იმის სამაგიეროთ, რომ ერთგვარათ ვზრუნავდით როგორც ქართველ, ისე სომეხ ლტოლვილთათვის, ყველა ამის საბაბ უზოთ მივიღეთ ის აგიტაცია, რომელიც სწარმოებს ყველგან სოფლებში და ქალაქებში. რა ზომას უნდა მივმართოთ, რომ ბოლო მოვუღოთ ეროვნულ შუღლის გაღვივებასშმთავრობა მიიღებს ყოველივე ზომას ამის თავიდან ასაცილებლათ და ისინი, ვინც ასეთ აგიტაციას ეწევიან იძულებულ იქნებიან ჩვენი ტერიტორია დასტოვონ (ძლიერი ტაში).

მთავრობის პასუხის შემდეგ სიტყვები წარმოსთქვეს ფრაქციების წარმომადგენლებმა.

(დასასრული იქნება).

ელეგია

(ვეფხვი ფუთოლი,
მჭკნარი, ობოლი.
ცრემლობს ტყე ბალი,
ღრუბლობს ცის თაღი...
სულს იპყრობს მწვავე სევდა ნაღველი...
ზამთრის ღოდინში გატირებდა ველი,
და შენთან ერთად, ჩემო ეროვნულო,
სამშობლოსავით ტანჯულ ბედკრულო,—
ჩუმათ, ფარულათ თვალი მაქვს სველი...
გულის ფანცქალით რაღაცას ველი.

—

ატირდა გედი,
დასწყევლა ბედი,
და ჰა, მიფრინავს უცხო მხარეში...
ლაღათ აღარ ფრენს მერცხალი ცქვიტი...
აღარ ღიღინობს ბალახში ვეფხიტი...
ყვავ-ყორანთ ჰიმნი ისმის არეში.

—

აგერ ქუჩაში,
გამვლელთა ჯარში,
გდია გოგონა და ითხოვს შველას.
შევსძახი ყველას: ითხოვეთ ყური!
რათ უყურით ვეფხვსა, მიეცით ბური!
თორემ მოკვდება,—გოგონას ლეში
არ მოგასვენებთ დღე, არც ღამეში.

—

ცვივა ფუთოლი...
ვდგა ობოლი...
შორით მოისმის მუსიკა, დოლი...
მიჰქროლავს ეტლი... ბარბაცობს ლოთი.
რესტორანებში ორგია, შეფოთი
აღარ თავდება...
ყველა მთვრალდება.

—

სევდობს გუნება,
ცრემლობს ბუნება...
კვლავ მომავალი გვესალბუნება...
იძინებს არე, ყვითლდება მდელო...
ყოფნის სურვილით სჩქეფს საქართველო!

დ. მეჩონგური.

დეპეშები

(საქართველოს დეპეშათა სააგენტო).

დასავლეთის ფრონტი.

ბერლინი. მთავარ ბანაკის ცნობა. შელდის აღმოსავლეთ ნაპირზე უდენარდის ჩრდილოეთ აღმოსავლეთის მხარეზე გამაგრებული ფრანგები მდნარეს მეორე მხარეზე კონტრიერიშით უკუ ვაგდეთ. შელდასა და მეუზას შუა გადაჯგუფებას განვაგრძობთ. ვალანსიეს მონის გზას სამხრეთით სამბრეზე და ავოსნას ჩრდილოეთით, მეუზის მაღლობებზე, სედანის დასავლეთით ჩვენი ხაზების წინ ბრძოლა გაძლიერდა. ამ ადგილებში ბრძოლა მტრის დამარცხებით დასრულდა. სალამო ჟამს მტერი ბაკის აღმოსავლეთით, ავენას ჩრდილოეთით ლაკაპტის აღმოსავლეთით, სირსონის სამხრეთ დასავლეთით, სინი ლაბეს სამხრეთით, პუანტერონთან და მეუზის მაღლობებზე სედანის სამხრეთ-დასავლეთით იდგა. მეუზის აღმოსავლეთით დროგამოშვებით ბრძოლაა ბრანდვილის ტყეებში.

ბერლინი. საღამოს სამხედრო ცნობა. ფრონტზე სიწყნარეა.

ბალშევიკების ცნობები.

მოსკოვი. პროფესიონალურ კავშირების შიერ ოქტომბრის რევოლიუციის წლისთავს დღე ასწაული დიდ ზეიმად გადაიქცა. სრულიად რუსეთის და მოსკოვის პროფესიონალურ კავშირების საბჭოს სხდომაზე ლენინმა სიტყვა წარმოსთქვა: იმისთვის, ვინც დიდიხანია მონაწილეობას იღებს მუშათა მოძრაობაში ცხადია, რომ ეს ერთი წელი იყო პროლეტარიატის დიქტატურის წელი. მუშათა კლასი სინამდვილეში ჰქმნიდა პროლეტარიატის დიქტატურას. დასავლეთში წინანდებურად კაპიტალიზმი მეფობდა. ეხლა კი იქაც უდიდესი ცვლილების დრო დადგა. ბურჟუაზია ბალშევიკების დასცინოდა და თან ამბობდა, რომ საბჭოთა მთავრობა 2 კვირასაც ვერ გასძლებდა, ამიტომ ყველგან ყოველგვარ საშუალებით ხელს უშლიდნენ ახალ წესწყობილებას. ეს ხელის შეშლა ჯერაც არ გათავებულა. გერმანიამ ჩვენი ელჩი ბერლინიდან გამოიყვანა, რისთვისაც გერმანიაში ჩვენი საელჩოს სარევოლიუციო პროპაგანდა მოიმიზეზა. თუ აქამდე გერმანია ამაზე ხმას არ იღებდა, ეს იმიტომ რომ იგი ჯერ კიდევ ძლიერი იყო და არ ეშინოდა ჩვენი. ეხლა კი მისი დიდი სამხედრო მარცხის შემდეგ ჩვენ მისთვის საშიშნი შევიქენით. ადვილი შესაძლებელია მოკავშირე იმპერიალისტები გერმანიის იმპერიალიზმს შეურთდნენ. ამიტომაა რომ ჩვენ ეხლა გაცილებით უფრო მეტი საფრთხე, უფრო მეტი შიში მოგველის, ვიდრე განვლილ წელს, მაგრამ სამაგიეროთ ჩვენ მარტონი არა ვართ. ახალი აპარატის შექმნაში პროფესიონალური კავშირები ძალიან დიდ როლს თამაშობენ; ბევრია გაკეთებული, მაგრამ მომავალში გასაკეთებელი უფრო მეტია. ამხანაგებო! გასწით წინ იმავე გზით, რომლითაც მიდიოდით და ჩაბით საქმეში სულ ახალი ძალები. საერთაშორისო პროლეტარიატი სდგება და ყველგან დაამხობს კაპიტალიზმს, ბოლომდის მიიყვანს ჩვენ მიერ დაყენებულ საქმე, რომელიც მიგვიყვანს სოციალიზმის სრულ გამარჯვებამდე.

ქალაქის სხვადასხვა ნაწილში გუშინ გაიხსნა ახალი ძეგლების მთელი რიგი. „საბჭოთა მოედანზე“ გაიხსნა ობელისკი ოქტომბრის რევოლიუციის წლის თავის აღსანიშნავად. რევოლიუციის მოედანზე გაიხსნა მარქსის და ენგელსის ძეგლები; დაესწრო თვით ლენინი. ალექსანდრეს ბაღის შესასვლელთან დადგმულია ივანე კალიაევის წითელი ძეგლი, 19 თებერვლის ქუჩაზე სოფიო პეროვსკაიასი და სხვათა ძეგლები. **პეტერბურგი.** გუშინ, 7 ნ. სმოლნაში საბჭოთა სადღესასწ. კრება მოხდა. სმოლნის წინ მოედანი სავსე იყო ხალხით. კრებას არაჩვეულებრივი დღესასწაულის ხასიათი ჰქონდა. მოსკოვი. საბჭოთა ყრილობის მეორე სხდომა გახსნა 3 ნახევ. საათზე. თავმჯდომარე სვერდლოვი კითხულობს დღის წესრიგს და წითელ არმიელთა მიერ იეევსკის დაპერაზე, ეს ცნობა ოვაციებს იწვევს. შემდეგ სიტყვა ეძლევა ლენინს, რომელიც საერთაშორისო მდგომარეობის შესახებ მოხსენებას აკეთებს. „ოქტომბრის რევოლიუციის დასაწყისიდანვე საგარეო პოლიტიკის საკითხი მთავარ საკითხათ გადაიქცა, იმიტომ, რომ იმპერიალიზმი ნიშნავს ყველა სახელმწიფოთა ერთ სისტემაში გადაჯაჭვას და შეერთებას. სოციალიზმის სრული გამარჯვება წარმოუდგენელია ერთ სახელმწიფოში... (დამახინჯებულია) მე მოკლეთ მოგაგონებთ ჩვენი საერთაშორისო პოლიტიკის მთავარ ეტაპებს წარსულ წელში. თვდაპირველად ჩვენ მარტონი ვიყავით და ამიტომ იძულებული გავხდით მთელი ჩვენი ენერგია დასავლეთ ევროპის მასსის განვითარებისათვის დაგვეხარჯა. თქვენ კარგათ იცით, რომ დემოკრატიულ სახელმწიფოებში ომს იწვევდა ბურჟუაზიული ნაწილი და ატყუებდა ხალხს ჩვენი მიზანი იყო დასავლეთ სახელმწიფოსათვის გაგვეზიარებია ჩვენი მოპოვებანი. ჩვენ გამოვაქვეყნეთ მეფისა და კერენსკის ბინძური ხელშეკრულებანი. მხოლოდ რუსეთის რევოლიუციის საშუალებით გაეცნო ინგლისის და საფრანგეთის ხალხი თავის დიპლომატიას. ჩვენ ვხედავთ, რომ მუშა ხალხისთვის ახლა ნათელია ავანტურისტული ომის მიზეზები. ბრესტის ზავის პირობანი, რომელზედაც ჩვენ ძალით მოგვაწერიეს ხელი, პროპაგანდის მხრით იყო მეორე ძლიერი იარაღი, რომელმაც გაცილებით მეტი გაიკეთა, ვიდრე რომელიმე მთავრობამ. ჩვენ დაგვიცინოდენ, მაგრამ ფაქტებმა დაგვანახვა, რომ ჩვენ მართალი ვიყავით. 4 წლის ომმა იძულებითი ზავი მოგვცა, მაგრამ ჩვენ დღითი-დღე ვმაგრდებოდით, იმპერიალიზმი კი სუსტდება. ამის შემდეგ ის იყო, რომ ნახევარი წლის წინათ თუ გერმანია ანგარიშს უწევდა ჩვენ საელჩოს, ახლა ერთი წითელი სახლის ეშინია. თუ გერმანიამ მოკლე ხანში ზავი მიიღო, ეს იქნება ბრესტის ზავი, რომელიც მათ მეტ წვალებას მოუტანს, ვიდრე ომი. უკანასკნელ თვეებში საერთაშორისო მდგომარეობა ძალიან იცვლება. გერმანიის იმპერიალიზმი თითქმის სრულიად განადგურებულია. აღერიკის იმპერიალიზმი მოიზიდა.. (გამოტოვებულია) გერმანია სამოლოდ დამარცხდა ახლა ჯერჯერობით ჩვენ საერთაშორისო იმპერიალიზმზე სუსტნი ვართ. უნდა ვეცადნეთ ბრძოლა ავიღოთ თავიდან. მიმდინარე მომენტში იმპერიალისტები ერთი ჯაჭვი-ლა დარჩა. დამარცხებულ ქვეყნებს ცეცხლი მოეფინა. ბოლგარიის შემდეგ რევოლიუცია სერბიასა და ავსტრიაში გადავიდა და გერმანიას მიაღწია.

გერმანული პრესის ცნობა.

ბერლინი. სამხედრო მინისტრმა განკარგულება მოახდინა, რომ 1870—71 წლის ჯარისკაცთა კონტიგენტების ნაწილი, რომელნიც ბრძოლაში მონაწილეობას არ იღებენ, სამშობლოში დაბრუნონ დაუყოვნებლივ.

ელჩი ადოლფ რუსეთის დიპლომატიურ წარმომადგენლების მთელი შტაბით და რუსეთის დეპეშათა სააგენტოს ბერლინის განყოფილების მთელი შემადგენლობით 6 ნოემბერს, დილა ადრიანათ საგანგებო მატარებლით რუსეთს გაემგზავრა. საელჩოს საზღვრამდე მიაცილებს ატაშე გრაფი სურმა. რუსეთის დეპეშათა სააგენტოს ბიურო ბერლინში პოლიციამ დაბეჭდა. მისი ქონლდები დაბეჭდეს და პოლიციის შტაბში გაგზავნეს.

სოც. დემ პარტიის ლიდერებმა ახალ მოწოდებით მიმართეს მუშებს. მოწოდებაში ნათქვამია, რომ ზავის მოახლოვებთან ერთათ საჭიროა უბრუნველყოფა და გაფართოება დემოკრატიულ თავისუფლებების და აგრეთვე უბრუნველყოფა ტესათვის მცხოვრებლებისა და ჯარისა, რომელიც მალე სამშობლოში დაბრუნდება. მოწოდება აფრთხილებს მუშებს ძალთა დაყოფისაგან, მუშათა წრეში ურთიერთ შორის ფთანხმებისაგან და უპასუხისმგებლო ელემენტების გაფლენისაგან.

ახალი ამბები

დღეს, დილის 10 საათზე დანიშნულია საოლქო საკანტროლო კომისიის სხდომა. კომისიის წევრთა და კანდიდატთა დასწრება სავალდებულოა

— წერა-კითხვის საზოგადოება დღეს, 10 ნოემბერს, დღის 12 საათზე, ეროვნულ საბჭოს ყოფილ ბინაზე (ფრეილინის ქუჩა № 11) დანიშნულია ქ. ს. წ. კ. გ. საზ. რწმუნებულთა საზოგადო კრება. რწმუნებულებს მიეცემათ კრებაზე შესასვლელი ბილეთები ქ. ს. წ. კ. გ. საზ. კანცელარიაში, დილის 10 ს.—11 ნახ. საათამდე. ხმის უფლება კრებაზე აქვთ მხოლოდ რწმუნებულებს.

— ძეგვის ხიდი 9 ნოემბერს დაზიანებულ ძეგვის ხიდის დასათვალიერებლად თფილისიდან ქსნს გაემგზავრენ გზათა მინისტრი, გენერალ გუბერნატორი და საერთო საქმეთა მმართველი ფიცელაური. ხიდი უკვე მზად არის და პირველი სამგზავრო მატარებელი ხვალ გავლის, ხოლო წესიერი მიმოსვლა ნოემბრის 12 დან დაიწყება. ხიდს მოშავალში არავითარი ზიანი არ მოელის.

საქართველოს დიპლომატიური მისიის გამგზავრება ბაკოში. 8 ნოემბერს თფილისიდან ბაკოში გაემგზავრა ჩქარი მატარებლით საქართველოს დიპლომატიური მისია.

— **ქართველები ბაკოში.** ბაკოდან ადერბეიჯანის გზათა მინისტრი დეპეშით იტყობინება, რომ მზათ არის თფილისში გასაგზავნათ ქართველთა მესამე პარტია, რაოდენობით 300 კაცი. ადერბეიჯანის მთავრობას საშუალება არა აქვს მათ ვაგონი მისცეს. აუცილებლად დაჩქარებით გამოგზავნეთ თფილისიდან მათ წამოსაყვანათ 30 ვაგონი.

— **ქართული ლატარია.** როგორც მოსალოდნელი იყო, ლატარიის ბილეთები საქართველოს ყველა კუთხეში ბლომად საღდება, მხოლოდ ეხლავე ემჩნევა, რომ ბილეთებს ისევ და ისევ შეძლებული ხალხი ყიდულობს და დამოსი კი ნაკლებ აქცევს ყურადღებას, რაც ძალიან სამწუხაროთ უნდა ჩაითვალოს.

— ცნობილმა ვაჭარმა დავ. ქებაძემ ორმოცდა ათი ათასი მანეთის ლატარიის ბილეთი დაიკვეთა.

— **ბათუმიდან ჩამოსულის სიტყვით,** ოსმალებმა ზოგიერთი ფორტიდან მოხსნეს იარაღი და ზარბაზნები ნავთსადგურში შეზიდეს ოსმალეთში წასაღებად. ბათუმიდან ოსმალთა ჯარი წავიდა. დარჩა მხოლოდ მცირე ნაწილი ქალაქის დასაცველად. ცხოვრება ნორმალურ პირობებში ჩადგა.

— **თფილისის მაზრის აღმასრულებელი კომიტეტის** პრეზიდიუმი, რომელიც აწარმოებს საერობო არჩევნებს მაზრაში, ამით აცხადებს, რომ თფილისის მაზრის საერობო ხშოსანთა არჩევნები ყარაიაზის ოლქში დანიშნულია პარასკევს, 15 ნოემბერს (ახ. სტ.) პრეზიდიუმი მოუწოდებს პარტიებსა და ჯგუფებს, რომელთაც წარმოადგინეს კანდიდატთა სიები, მონაწილეობა მიიღონ არჩევნებში.

— **ქართულ სატეხნიკო საზოგადოებაში,** ოთხშაბათს, 13 ნოემბერს, ფრეილინის ქუჩა № 11, საღამოს 7 საათზე შესდგება კრება, რომელზედაც ინჟ. ბ. ბამბრაძე წაიკითხავს მოხსენებას: „კანონი სამეცილოთრაციო ამხანაგობებზე“ და ინჟ. ბ. ეკეჩაძე—„ახალ სენაკ-ზუგდიდის რკინის გზა“. დასწრება არა წევრთაც შეუძლიათ.

— **მარქსიტ სტუდენტთა შორის.** 5 ნოემბერს ქართულ უნივერსიტეტის შენობაში მოხდა ამავე უნივერსიტეტის მარქსისტ სტუდენტთა კრება. დასწრო 100-მდე წევრი. დღიურ წესრიგში იყო მრავალი ლირსშესანიშნავი საკითხები. ორგანიზაციულად შეკავშირების შესახებ მოხსენება გააკეთა ა. სიგუამ. მან აღნიშნა, რომ ამ წრის მიზანია მარქსისტული მოძღვრების შესწავლა, წრეების დაარსება და საერთოდ პარტიული მუშაობის ფართედ წარმოება. კრებამ იქონია მსჯელობა და დადგინა: აუცილებლად შესდგეს ასეთი წრე, რომელიც დაიქვემდებარება ახალგაზრდა მარქსისტთა ორგანიზაციას. წრემ აირჩია გამგეობა.

— **გაზეთების შეწყვეტა.** ვალის გადაუხდელობის გამო, დღეს უკანასკნელად ეგზავნება გაზეთები სამტრედიაში კაპალეიშვილს და ნიგოითში—ხუხუნაიშვილს.

ᲥᲐᲠᲗᲚᲘ.

10 ნოემბერს, დილის ათ საათისათვის დანიშნულია, მედიკურ საზოგადოების შენობაში, ყველა აფთიაქებში მოსაამსახურეთა და მოსამსახურე ფარმაცევტთა კერძო, საზოგადო, სამხედრო და სხვადასხვა სახელმწიფო დაწესებულებებში მომუშავეთა საერთო კრება. დღიური წესრიგი: უმუშევართა საკითხი და მომავალი ყრილობის შესახებ.

— დღეს, საღამოს 6 საათზე მეორე კომერციულ სასწავლებლის სადგომში ამა ე უნის პარტიის წევრების კრებაა აუცილებელია ყველას დასწრება.

— დღეს, 12 საათზე გოლოვინის ქუჩა № 10, შესდგება კრება ამიერ კავკასიის მარქსისტ სტუდენტთა და კურსისტების კრება მარქსისტულ წრის დასაარსებლად. სთხოვენ ამხანაგებს აუცილებლად დაესწრონ.

მოწოდება

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობისა ახალციხის და ახალქალაქის მაზრების მცხოვრებლებისადმი.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა, მისგან დაშოუკიდებელ მიზეზებისა გამო, მოკლებული იყო საშუალებას ახალციხის და ახალქალაქის მცხოვრებლებისადმი თავისი მზრუნველობა აღმოიჩინა. ეს კუთხე, რომელიც რამოდენიმე თვე, გარეშე ძალების მეოხებით, მოშორებული იყო საქართველოზე, დღეს უკვე უბრუნდება მას, რადგანაც, ოსმალეთის მთავრობისაგან მიღებული ცნობებით, ეს კუთხე უკვე იცლება ოსმალოს ჯარებისაგან. ამითი საქართველოს მთავრობას საშუალება ეძლევა გაუწიოს ამ დაზარალებულ კუთხეს დახმარება და ახლო მომავალში შეუმსუბუქოს მცხოვრებლებს მათი მძიმე და აუტანელი ცხოვრების პირობები. ამის გამო საქართველოს რესპუბლიკის. მთავრობა საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ის შედეგს ამ კუთხეში შეურყეველი გადაწყვეტილებით,—მოჰკვეთოს მას მშვიდობიანობა და წესრიგი, რომელიც არის თვდები ნორმალური ცხოვრებისა და თავისუფალი შრომისა.

ვინაიდან, თანახმად მიღებული ცნობებისა, ზოგიერთი ბოროტ-გამზრახველ პირებისაგან ვრცელდება სიმართლეს მოკლებული ბოროტი ხმები, ვითომდა ალნიშნულ კუთხის მუსულმან მცხოვრებლებს მოელოდეს საქართველოს მთავრობისაგან **გასაშართლება და სასტიკი სასჯელი,**—საქართველოს მთავრობა ამით კატეგორიულად აცხადებს, რომ ხმები ბოროტ გამზრახველთა უტიფარი ცილისწამებაა. პირიქით, ეს დარბეული და დაზარალებული კუთხე თავის მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად საქართველოს მთავრობისაგან მიიღებს გულწრფელ მზრუნველობას და ყოველმხრივ დახმარებას.

საქართველოს [illegible] რომ ახალ ცხოვრებ[illegible] ... ბისა, შეიგნებენ მდგომარეობის დიდ მნიშვნელოვანობას და საქართველოს მთავრობასთან მტკიცე თანამშრომლობით გამოიჩენენ საჭირო მშვიდობიანობას, რითაც ხელს შეუწყობენ მთავრობას ამ ორ მაზრის აღსადგენათ და მოსაწყობად ჩვენი ნორჩი რესპუბლიკის საზღვრებში, საქართველოს ხალხთან ძმურ ურთიერთობის და თანამშრომლობის ნიადაგზე.

„პროლეტარიატის დიქტატურა“

ამ სათაურით, რუსული გაზეთების გადმოცემით, კარლ კაუცკის გამოუცია წიგნი, რომლის დიდი ნაწილი ეხება ბალშევიზმის კრიტიკას.

კაუცკი უარყოფს საზოგადოების დაბალი ნაწილების დიქტატურას, რომელსაც მიაჩნია ხალის დიქტატურამდე. ის მეტად მკაცრად აკრიტიკებს საბჭოთა რესპუბლიკის კონსტიტუციას, რომელიც ფართო მასსებს უფლებებს ართმევს და რომელიც არის არა პროლეტარიატის დიქტატურა, არამედ—ერთი პარტიის დიქტატურა პროლეტარიატში, რომელიც სხვაგვარ ყველა სხვა პროლეტარულ პარტიებს და რომელიც ყოველგვარ ოპოზიციის კანონს გარეშე აცხადებს. ამიტომ, დღეს ჩაბატონებული პარტია რუსეთში, თუ მას ძალა-უფლება გამოაცალეს, ისე ველარ იბრძოლებს, როგორც ამას მთელი დემოკრატია შესძლებდა, და იძულებული იქნება მთლად გაჩერეს. ამიტომაა, რომ იგი ამ ძალა-უფლებას ყველა საშუალებებით იცავს.

სოციალური რევოლიუცია, კაუცკის აზრით, „გრძელი პროცესია, რომელიც შეიძლება გაგრძელდეს ათეულ წლებს და რომელსაც განსაზღვრულ საზღვრის ვერ დაუდებენ“. ამ პროცესს მით მეტი შანსები აქვს გასაგრძელებლად, რამდენადაც იგი მშვიდობიანად სწარმოებს: „სოციალისტური საზოგადოების მოსაწყობად,—სწერს კაუცკი,—იმაზე ხერიოზული დაბრკოლება არა არის რა—როგორც საშოქალაქო ომი. კაპიტალიზმის დანგრევა კიდევ არ ნიშნავს სოციალიზმის დამყარებას“.

ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲞᲐᲡᲣᲮᲘ.

საბჭოთა „იზვესტიაში“ დაბეჭდილია ლენინის წერილი შემდეგის სათაურით: „პროლეტარული რევოლიუცია და რენეგატი კაუცკი“. ლენინის წერილი ბევრ მკაცრ ადგილებს შეიცავს ყერმანიის სოციალ-დემ. გამოჩენილ თეორეტიკოსის წინააღმდეგ. ლენინის წერილი შემდეგი სიტყვებით თავდება: „უდიდესი ფბეფურვა და ხაშიშრობა ყველისთვის იმაში მდგომარეობს, რომ იქ არ არის რევოლიუციონური პარტია. არიან გამეცნენი მსგავსნი შეიდემანებისა ტ ბენდერსონებისა ან ლაქიები მსგავსნი კაუცკისა. ამისათვის ყოველმხრივ უნდა ვამჩილოთ ეს რენეგატები და პროლეტარიატი ზურგს შეაქცევს მათ და გაჰყვება რევოლიუციონურ ჯაჭვებს. ტყუილად კი არ იბრძვის ყველა ქვეყნის ბურჟუაზია ბალშევიზმის წინააღმდეგ. მსოფლიო ბალშევიზმი გაიმარჯვებს მსოფლიო ბურჟუაზიაზე“.

სომხეთის რესპუბლიკაში

ამ დღეებში სომხეთში შესდგა ახალი მთავრობა მინისტრ-პრეზიდენტი უპორიველოდ რ. ხატისოვი (დაშნ.), შინაგან საქმეთა მინისტრი ალექ. მანუკიანი (დაშნ.), გარეშე საქმეთა მინისტრი ს. ფ. ტიგრანიანი (დაშნ.), საგარეო საქმეთა მინისტრად აღსანიშნავი გ. შელიქ კარაკოზიანი (სომეხთა სახალხო პარტია), ფინანსთა მინისტრი ა. ა. ენფიანჯიანცი (სომეხ. სახ. პარტ.) სამხედრო მინისტრი გენ. ახვერდოვი (უპარტიო) იუსტიციის მინისტრი ს. ს. არუთიუნიანი (სომეხთა სახ. პარ.), სახალხო განათლების მინისტრი მ. ნ. ათაბეკოვი (უპარტიო), მშრომელთა მინისტრი ხ. კარჩიკიანი (დაშნაკ.) სასოფლო-ათოს მინისტრი ლ. ი. გულიანი (სომეხ. სახ. პარტ.), სახელმწიფო კანტროლიორი მ. ი. ბერბერიანი (სომეხ. სახ. პარტ.).

იუსტ სიის ს მინისტროში

ბატიბატიკური მასალის გზავნა საგარეო საქმეთა მინისტრისთვის. იუსტიციის სამინისტრომ წინადადება მისცა თფილისის საგამართლო პალატას უფროსს თავმჯდომარეს განკარგულება მოახდინოს იმის შესახებ, რომ რესპუბლიკის ყველა საგამართლო დაწესებულებებმა უზრუნველ სამინისტროს სტატისტიკური მასალები: საქმეების მსვლელობის შესახებ, გამართულებულთა და დასჯილთა შესახებ და სხვა.

ხანგრძლივ დაწესებულებათა გაერთიანებისთვის. იუსტიციის მინისტრმა შ. ალექსიშვილმა განკარგულება მისცა იმის გამო, რომ საგამართლო უწყების ყველა დაწესებულებების თვის საქ-

რო ბლანკები და საერთოდ ყოველივე ნაბეჭდი მასალა ამიერიდან მხოლოდ ქართულად მზადდებოდეს.

საკოდიფიკაციო განყოფილება. იუსტიციის სამინისტროსთან დაარსებულ საკოდიფიკაციო განყოფილებაში სასწრაფოდ ემზადებიან „კანონთა და მთავრობის განკარგულებათა კრებულის“ გამოსაცემად. უახლოესი გამგებლობა საკოდიფიკაციო განყოფილებისა იუსტიციის მინისტრის მიერ დაეკისრა სამინისტროს იურისკონსულტს ვ. ა. დემიდოვს, ხოლო საერთო მეთვალყურეობა და უმაღლესი ხელმძღვანელობა—მინისტრის ამხანაგს გრ. ივ. გველესიანს.

მოხელეთა მორიგეობა ტელეფონთან. იუსტიციის სამინისტროს განკარგულებით, დაწყდა მოხელეთა მუდმივი მორიგეობა თფილისის სასამართლო უწყების დაწესებულებათა შენობაში. მოხელენი მორიგეობენ ტელეფონთან (1—03) და იბარებენ ყოველგვარ კორესპონდენციას, რაც კი მოზდის ხსენებულ შენობაში მოთავსებულ დაწესებულებათ: იუსტიციის სამინისტროს, სასამართლო პალატას, ოლქის სასამართლოს, საბრალმდებლო ნაწილს და სხვ. მოხელეთა მორიგეობა გრძელდება ყოველ დღე ნაშუადღევის 3 საათიდან საღამოს 9 საათამდე, უქმე დღეებში-კი დილის 10 საათიდან საღამოს 9 საათამდე.

ს.-დემ. პარტიაში

თფილისი ამ დღეებში შესდგა ბაქოდან ჩამოსულ მენშევიკურ ორგანიზაციის წევრთა კრება, რომელზედაც იყო გარჩეული შემდეგი კითხვები: 1) მატერიალურიწყობისშესახებ ბაქოდან ჩამოსულ ამხანაგებს, 2) მენშევიკურ რაზმიდან დაკავებული ამხანაგების შესახებ, რომლებიც იყვნენ ყუბანში მარიამობისთვის თვეში, 3) წერილები მოთავსებული გაზ. „ერთობა“-ში, და 4) იმ წევრების შესახებ, რომლებსაც მოაქვთ თავი ბაქოს მენშევიკურ ორგანიზაციის წევრათ.

როგორც აბრის გაცვლა გაფოცვლის შემდეგ გამოირკვა, ბევრი ამხანაგები, პოლიტიკური მიზეზით გამოქცეულნი ბაქოდან, გინიცდიან ახლა უკიდურეს მატერიალურ გაჭირვებას, არა აქვთ თავშესაფარი, არ შეუძლიათ უცხო ქალაქში რაიმე სამუშაო მონახონ მაშინ, როდესაც ბევრს მათგანს შეუძლიან დიდი სარგებლობა მოუტანოს საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას სხვა და სხვა დარგში.

კრებამ აირჩია კომისია ოთხი პირისაგან შემდგარი, რომელშიაც შევიდნენ გ. აიოლლო, დ. ანაშიძე, ი. ბოხუა და ი. გეორგაძე. მათ მიენდო გამონახონ საშუალება მატერიალური დახმარების, ბინების მონახვის და აგრეთვე ალაგების გამოძებნით იმ ამხანაგთათვის, რომლებიც ჯერ ცუდათ არიან. სიპასუხისმგებლო ალაგზე სასურველია მიღებულ იქნენ ბაქოს ამხანაგები მხოლოდ ზემო აღნიშნულ კომისიის რჩევით.

ქ. ყუბის რაზმი, რომელმაც დიდი სარგებლობა მოუტანა იქაურ მცხოვრებთ, მშვიდობიანი ცხოვრების ადგილგვნათ, დატყვევებული არიან ოსმალების მიერ და ეხლა იმყოფებიან ნუბის ციხეში. კრებამ დაადგინა კომისიის მიმართოს საქართველოს დემ. რესპუბლიკის მთავრობას, რათა მან აღძრას შუამდგომლობა ადერბეიჯანის მთავრობის წინაშე დატყვევებულთა გინთავისუფლების შესახებ ან და გადაყვანილ იქნენ სამხედრო ტყვეებათ.

კრებამ დაადგინა: ბაქოს ორგანიზაციიდან (მენშევიკთა) მიცემული ბილეთები არ ჩათვალონ ნამდვილათ და მოსთხოვონ ყველას კომისიისგან დადასტურება, რადგანაც ბევრს აქვს ყალბი ბილეთები.

იმ წერილების შესახებ, რომლებიც მოთავსებული იყო „ერთობაში“ „ბაქოს ცხოვრებიდან“ ივ. 3—ძესი, კრებამ დაადგინა: აცნობოს რედაქციას, შესწყვიტოს იმ წერილების ბეჭდვა, როგორც ტენდენციურის და სინამდვილის აღსადგენათ დაეგზავნა ამხ. ანაშიძეს და ალ. ჟორჟოლიანს მოათავსონ იმავე გაზეთში რიგი წერილებისა, რომლებშიაც აქნება ობიექტიურათ გაშუქებული ბაქოს ცხოვრება.

კრების მდივანი **გაჩეჩილაძე.**

თფილისი. 3 ნოემბერს, საღამოს 5 საათზე, მუშათა კლუბის საზეიმო შენობაში შესდგა კრება თფილისის ს.-დ. მუშათა პარტიის ორგანიზაციის მეორე რაიონის წევრებისა. ამ რაიონში შედის 8, 9 და 10 უბანში მცხოვრები და ტრამვაის მოსაწესიერე ამხანაგები. კრებას დაესწრო საკმაო რიცხვი პარტიის წევრებისა. თავმჯდომარეთ არჩეულ იქნა ამხ. ვ. რუსია, მდივნათ თ. ხ—ლი. დღის წესრიგში დაისვა კითხვები: 1) კოლექტიკის მოხსენება, 2) სარევიზიო კომ. მოხსენება, 3) კოლექტიკის წევრთა ხელახალი არჩევნები, 4) პარტიულ ყრილობაზე გასაგზავნი დელეგატების არჩევნები, 5) თფ. ცენტრ. კომიტეტის წევრთა არჩევნები, 6) სარევიზიო კომისიის არჩევნები, 7) ჩვენი მოწინააღმდეგეების შესახებ, 8) საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა და მისი დამოუკიდებლობა. პირველად წაკითხულ იქნა მოხსენება კოლექტივის მოღვაწეობისა და ანგარიშების შესახებ, შემდეგ—სარევიზიო კომისიისა.

მცირე კამათის შემდეგ კრებამ მოხსენებებსა და ანგარიშს ღებულობს და იმტკიცებს და გადადის მორიგ კითხვებზე. ამ. ვ. ტოროშელიძე კითხულობს კოლექტივის მიერ შემუშავებულ და წარმოდგენილ კოლექტივის წევრების კანდ. სიას. ჭრება წაკითხულ სიას, მცირე კამათისა და შესწორების შემდეგ ღებულობს და კოლექტივში ირჩევენ შემდეგ, პირებს: ვ. ტოროშელიძეს, ელენტს, ლ. ასათიანს, ხ. თევზაძეს, თ. ხუხუნაიშვილს, ლონტს, კობალეიშვილს, ბ. თევზაძეს, ი. გოგელიას, ლეონიძეს, ა. თოდრიას, ფ. ლორიას, ლომიძეს, ლ. რუხაძეს, ფერაძეს, პ. გაჩეჩილაძეს, ა. ნაცვალოვს, ა. რუხაძეს, ზურაბაშვილს, ქიტიაშვილს, მეხუზლას, ვ. ბერიანიძეს, მალულარიას, ი. გიორგობიანს და ვიბორგინს. კანდიდატებათ: ბეღენაშვილს, ავაჯანოვს, კ. ჩანტლაძეს, მაკაროვს, გიორგაძეს, ტალახაძეს, იაშვილს და მეგრელიშვილს.

თფილისის ცენ. კომიტეტის წევ. კრებამ ხმის უმეტესობით აირჩია: ამხ. მ. ტოროშელიძე, ს. თევზაძე, ლ. ასათიანი მენ. რუსია და თედ. ხუხუნაიშვილი. კანდიდატებათ: ა. თოლორია, ი. გოგელია, კ. თალაკვაძე. სარევიზიო კომისიაში არჩეული არიან: კ. სალირაშვილი, ედიბეიანი და შაპირო. დასასრულ მოხდა პარტიულ ყრილობაზე გასაგზავნ დელეგატების არჩევნები. არჩეული არიან: ამხ.: ტოროშელიძე, ს. თევზაძე, ა. ნაცვალოვი, ვ. რუსია, ლ. ასათიანი. კანდ.: თ. ხუხუნაიშვილი და ფერაძე.

არჩევნების შემდეგ უნდა გამართულიყო კამათი დღის წესრიგში დასმულ „ჩვენი მოწინააღმდეგეებისა და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკისა და მისი დამოუკიდებლობის“ შესახებ, მაგრამ დროს უქონლობის გამო ის გადადო შემდეგისათვის.

ოედ. ხუხუნაიშვილი.

მუშათა შორის

თფილისის საძოწლის საღგური. 31 ოქტომბერს მოხდა ზემოხსენებულ სადგურის მუშათა სასადილო „შეღავათის“ წევრთა კრება. გამგეობამ წარადგინა კრებას თავის მოქმედების ანგარიში. გამგეობას ძველი გამგეობისაგან მიღებია 14 ივლისს ნადი 719 მ. 91 კ., საპაიო და საწევრო 1228 მ. 50 კ., ინვენტარი 1356 მ. 40 კ., საქონლის ღირებული 294 მ. 14 ივლისიდან 23 ოქტომბრამდე კასაში შემოსულა ნავაჭრი 32,431 მან. 65 კ., ხარჯები ყოფილა 31,264 მ. 62 კ. დარჩა 1166 მ. 43 კ. საქონელი და ინვენტარი შეუძენია 86 მ., საპაიო ფული შემოსულა 115 მ. 50 კ. მთელი ქონება სასადილოს ჰქონია 5,422 მ. 40 კ. სასადილო „შეღავათის“ წევრების შეერთებულმა კრებამ გადასწყვიტა: იქონიოს გამოშუშავებული წესდება, რომლითაც უნდა იხელმძღვანელოს გამგეობამ. საწარმოო წოდენები იქნას შემოღებული, არა-წევრებზე შემოღებულ იქნას დამატებითი გადასახადი, განსაზღვრულ იქნას სასადილოს მომუშავეთა შტატები, გადაეთვალოს სასადილოს მოგიდება, გამოშუშავებულ იქნას სადილის ნახრი.

ს. ქრისტინეშვილი.

ფოთი. აგერ ორი-სამი თვეა, რაც ფოთში დაარსდა ნავთ-სადგურის გადამტვირთავ მუშათა პროფესიონალური კავშირი, რომელიც აერთიანებს დაახლოვებით 800 კაცს. ცოტა დაგვიანებით მოიწყო აგრეთვე ხე-ტყის მუშებისა და ნოქართა პროფესიონალური კავშირები. 23 ოქტომბერს მოიწყო ახალი პროფესიონალური კავშირი—მუშა მეთევზეებისა, რომელთა ეკონომიური მოთხოვნილებანი დაკმაყოფილებულ იქმნა ხაზინების მიერ. მეთევზეების ბკნასკნელ კრებაზე არჩეულ იქნა გამგეობა 3 კაცისაგან შემდგარი.

ფოთის სოც. დემ. კომიტეტი ხელმძღვანელობს ადგილობრივათ სხვადასხვა დარგების მუშათა პროფესიონალურ კავშირების დაარსებას და მათ ღიერ ხელმძღვანელობას უწევს.

ამ დღეებში უნდა გაერთიანდეს ყველა ეს პროფესიონალური კავშირები ერთ ძლიერ საერთო ცენტრის გარშემო,— არჩეულ იქნება საერთო გამგეობა, ფოთში არსებულ საერთო კავშირებისა.

თუ რამდენად გაძლიერდა პროფეს. ორგანული კავშირები მათი არსებობის მოკლე ხანაში, იქიდანაც სჩანს, რომ ნავთ-სადგურის გადამტვირთავ მუშათა პროფესიონალურმა კავშირმა უკვე შეიძინა ნავთ-სადგურის ტერიტორიაზე ერთი დიდი სახლი, სადაც გამართულია იაფფასიანი სასადილო მუშებისთვის, სადაც საქმე კარგათაა დაყენებული. ამ სასადილოს მეთაბეთ მუშა დღეში 12 მან. უფრო იაფად გამოდის, ვინემ მაშინ, როცა მას კერძო მეკერძეებთან ეშნებოდა საქმე.

ზემოხსენებულ სახლის ნახევარი ნაწილი მზადდება ამ ქამად მუშათა კლუბისა და სამკითხველოსათვის. გასულ კვირაში ამაგე კავშირმა გადასდო სამეგრელოს სოც. დემ. ორგანიზაციისათვის 5,000 მან., რომელიც უკვე გაეგზავნა უკანასკნელს.

პროფეს. კავშირების დაარსების შემდეგ, შესწყდა მუშათა ცალკე გამოსვლები. ისანი ეხლა ერთად, შეერთებულათ ადგენენ თავიანთ მოთხოვნილებებს. იმ დარგის მუშები, რომელნიც არ არიან ჯერ კიდევ შეკავშირებულნი, თანდათან უფრო ერკვევიან პროფეს. კავშირების საჭიროებაში და აარსებენ მათ.

შ. ჩ—ია.

პროვინცია

ს. ზოდი (ჭიათურის რაიონი). 23 სექტ., ორშაბათის დილით, აქ ადგილი ჰქონდა შემდეგ უბედურ შემთხვევას:

მოქ. ნიკო ბრეგვაძე—მისი გასათხოვარი ქალით—მოდიოდნენ სტუმრობიდან შინ, ს. წირქვალში; რადგან მდ. ჯრუჭულა კალაპოტში ალარ ეტევოდა, უკან დაბრუნება დაიბირეს; ამ დროს წყალს გაღმიდან დაუპირდაპირდნენ მათ საჩხერისაკენ მიმავალნი ღენტორ ხვედელიძე—მოხუცი დედით. ბაბუა ხვედელიძემ, მოპირდაპირეთ მაშველის ხმით გასძახა და კიდეც უვნებლად გავიდა მდინარეზე გადებულ ხეებზე, ჩაკიდა ხელი ახალგაზრდა ქალიშვილს და შესდგენ თუ არა ხეებზე, ქალიშვილს თვალი აუცურდა და მდინარეში გადაეშვა, მას თან გადაჰყვა მისი მწარე ბედის მოზიარე ხვედელიძე; შეიდროთ აღიდებული ხელები ერთმანეთს ალარ გაუშვეს და რამოდენიმე წუთის თავგანწირულ ბრძოლის შემდეგ, ორივე—სიცოცხლის მონატრე ახალგაზრდები, ულმობელმა ტალღამ შთანთქა.

გულის შეშფოთავ სურათს წარმოადგენდა მდინარის ერთ ნაპირზე საბრალო დედის და მეორეზე საბრალო მამის ნერვიული ზეცას მიშწდომი ხმა.

თუმცა შემთხვევით მაყურებელნი შესაფერისის ღონისძიებით ამოძრავდენ, მაგრამ გააფთრებულ სტიქიას ვერ გაუმკლავდენ.

მდ. ჯრუჭულის დაუნდობლობა ახალი მოვლენა არ არის, მისს მრისხანე ზვირთებს ქვეშ წარსულშიაც ბევრი დაშავრალი დალუპულა, ბევრჯელაც აღძრულა ხიდის გაკეთების გარშემო ლაპარაკი, მაგრამ ყოველთვის უნაყოფოდ დარჩენილა. შარშანაც გამოვიდა ორიოდე პირი და ენერგიულ მუშაობას შეუდგენ, მაგრამ ზოდელებს სხვა მეზობელ სოფლებმა მხარი არ დაუჭირეს და დღესაც რამოდენიმე სახიდე ხვები, ზოდელებისაგან შეწირული, მდინარის ნაპირად მიტოვებული ჰყრია.

ეს ხიდი შეადგენს ბევრ—გალმა-გამოლმა სოფლებისათვის გვერდ აუვლელ მოთხოვნილებას, როგორც წირქვალის, ისე ჩიხის საზოგადოებათა და საჩხერის მოვაჭრეთათვის, ამისათვის ამდენი უკვე დაწყებულ საქმეს საზოგადოებაც და ეროობაც მორიგ საკითხთა შორის დაუთმობენ ადგილს; ინიციატივა ეკუთვნის ს. ს. ზოდის და სარკის მკვიდრთ.

ამ საქმეს სრულის გულწრფელობით ეკიდებიან მოქ. ხაჩინო ხვედელიძე და ცნობილი ხელოსანი ვ ხაკო ფირცხალავა და იმედია, წვრიმალ დაბრკოლებებს გადალახავენ.

ეტყს გარეშეა, რკინის და სხვა მასალის დათმობით მთავრობაც დაგვეხმარება.

საამური შემოდგომას ჭირნახულიც საამური მოაქვს, თუ რომ სპეკულიაციას ნორეეში არ ჩავიხრჩვით. ვაზი ძალზე დაზიანდა ბაფუნულის ციკი ლრუბლიანი ამინდების ზვგავლენით და ღვინის მოსავალმა რიყეზე დაგვტოვა.

ყოველ შემთხვევაში, თუ ბაზრის ნაწარმოები, ფართალი და სხ. პირველ მოთხოვნილების საგნები არ გაჩნდენ, ცხოვრების საშინელი შედეგები მოსალოდნელი. ხალხი მეტის მეტად სასოწარკვეთილებამ შეიპყრო და დიდი ზრუნვა და ენერგიაა საჭირო მთავრობისა და მოწინავე საზოგადოების მხრით, რომ მასსაში იმედის სუსტერი სიმშვიდე შეიტანონ.

ს ბარათაშვილი.

გოლის რაიონი (გორის მაზრა). დასახელებულ რაიონის მცხოვრენნი, სტაკიერების გამო საშინელ მდგომარეობაში განიცდიან. ზოგიერთ საზოგადოებაში ხალხის უმრავლესობა ლოგინათ არის ჩავარდნილი. არის ორნაირი ავადმყოფობა: „ისპანკა“ და მეორე ხოლერის მსგავსია. ეს მეორე ავადმყოფობა ხალხს მუსრს ავლებს. არ არის ისეთი სოფელი, რომ დღეში ორი ან ერთი მაინც არ დაიმარხოს. ეს კიდევ ცოტაა. ადამიანების მსხვერპლებს დაემატა საქონლის ჭირი. მაგ., სოფ. მულრისში და ტყის უბანში (ავლევის საზოგადოებაა) ხალხიც და საქონელიც იხოცება. საშინელებაა მეოქი ვამბობ, როდესაც ავათმყოფ ვლეხს, თვალწინ უკვდება თავისი ოჯახის მარჩენალი საუკეთესო ხარი ან ძროხა, მაშინ ის უფრო სულით ვცვამა და წუთისოფელს შორდება.

სიექიმო დახმარება არა აქვთ. თუმცა სოფ. ავლევში არის ფერშალი და ვეღაც ექიმი ფუხაშვილი, მაგრამ ხალხს ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ. ხალხის გადმოცემით, ფუხაშვილი მხოლოდ დაინტერესებულია იმით, რომ შეაგროვოს ჭირნახული, ყველი და ქათამი. მცხოვრებლებისაგან ფულს არ იღებს, გარდა სურსათისა და ისიც ძვირათ, ვ. ი. ბეკერს ახდევინებს. ხალხს არ უხსნის, თუ როგორ უნდა გაფრთხილდენ ასეთი უმედერო ავადმყოფობისაგან და რა გზას დაადგენ. ადმინისტრაცია თავის ადგილზე არაა, რამაც გაათამამა ქურდობაცცები და ქურდობა გახშირდა. საჭიროა სწრაფი ზომები, თორემ მერე გვიანლა იქნება.

ან. ბიბილოვი.

ცნობები

ჩემი ვაჟი სავლე ბარათაშვილი ასრულებდა სამხედრო საშსახურს ქ. ბაქოში, სამოსწავლო რაზმის, 27 ერევნის საზღვარ დამცველ ბრიგადაში (учебный отрядъ 27 пограничной Эриванской бригады), უკვე განვლო თითქმის ორშა წელმა, რომ მისი ბედის შედეგებზე არავითარი ცნობა არ მიგვიღია. თუ ვინმემ რაიმე იცოდეს, ვთხოვთ მოგვაწოდოს შემდეგი ადრესით: ს. ზოდი, შორაპნის მაზრა, ქუთაისის გუბ., ჭიათურის რაიონი, ვლადიმერ ბარათაშვილს,—ლია ბარათით ან გაზეთის საშუალებით.

უგზო უკვლოთ დაიკარგა ჯარისკაცი ქართული მომქმედ ჯარისა, პირველი ბრიგადის, მეექვსე ბატარეის, ეგიკის გურგენაძე. შობლებმა არავითარი ცნობები არ იციან პირველ ივანობისთვიდან. ვსთხოვთ მცოდნე პირებს გვაცნობონ მისი ამბავი შემდეგი ადრესით: სუფსაში, კ. ჯახვაშვილს.

განცხადებანი

ქართული ბანკირი

ვინც ეტრფიალება
ქართულს ხელოვნებას,
ვინც ეთაყვანება
ჩვენს მეცნიერებას,
ყურად იღებს იგი
ამ ჩვენს მოწოდებას:
ერო! ძლიერს ედარსე
განთავისუფლებას,
ძლიერს ხორცი შეესხა
შენს ნატვრა-ოცნებას:
დღეს შენვე განაგებ
შენს ყოფა-ცხოვრებას!
კულტურულ საქმესაც
შენ უნდა მოჰხედო,
მის აღორძინებას
მტლად უნდა დაედო,
ერო! შენი ბედი
შენვე უნდა სჯედო!
მაშ, შეუწყე ხელი
ქვეყნის აღყვავებას,
ბეჩავ შენთა ძეთა
სწავლა-განათლებას,
ევროპიულ ცოდნით,
აღზრდა-ადამიანებას!
ჩვენც ამ მიზნით ვმართავთ
ამ დიდს ლატარიას;
გვწამს თქვენც დაამშვენებთ
ახალს ისტორიას!

(3—1)

სამკურნალო კაბინეთი
ექიმ ალექსანდრე დავითის ძის
კეკელიასი

იღებს კანისა, ვენერიულის და სიფილისით ავათმყოფებს (914—606 ის შეშუბაპუნება). ავათმყოფთა მიღება დილის 9 საათ. 11 საათამდე და საღამოს 5 საათიდან 7 საათამდე. მიხეილის პროსპექტი, № 116, სასტუმრო „ნიო“-ს პირდაპირ. ტელეფონი 14—28.

ექიმი
დმიტრი იოსების ძე ჟორდანია

დაბრუნდა და განაახლა ავადმყოფების მიღება შინაგანი, ხრონიკული მალარია, სიხლნაკლებობა, ვენერიული, ხრონიკული ტრიპერი, ბაზარდე მილის სიფიწროე, სიფილისი და მის შედეგები, 606—914 შეშუბაპუნება. მიღება საღ. 5—7 ს. მისამართი: გორის ქ. (ალიდუბე) № 6. ტელეფ. 1—04.

ექიმი ბ. ვ. ფუსაძე

იღებს საღამოსტაჭრო ავათმყ. ივით საღამოს 5—6 საათამდე. კვირა დღის გარდა, მისამართი: დიდი მთავრის ქ. № 53; ოფიცერთა ეკონომიურ სახ. შენობის პირდაპირ, სახ. სვანიშვილისა. ტელ. № 5—77.

ექიმი
იოსებ რაჟდენის ძე ცინცაძე

ღებულობს შინაგან და ვენერიულ ავათმყოფთ საღამოს 5—7 ს. მიხეილის პრ. № 121, ბინა 4. ტელეფონი 11—06.

რენგტენისა და ელექტრონის ხხივებით სამკურნალო კაბინეტი.

წითელი ჯვრის საზოგადოების და მიხეილის საავადმყოფოს რენგტენის კაბინეტის ყოფილი გამგე

დოქტორ ა. ვ. ლევენშტეინისა.

ავათმყოფები მიიღება შინაგან, ნერვებისა და ქალის ავადმყოფობა რენგტენოფოტოგრაფია და ფიზიკური მეთოდი ექიმობისა წინასწარ ჩაწერით (დაჭრილები რიგ გარეშე). სპეციალური რენგტენო-დიაგნოსტიკა და ფიზიოტერაპ ა გულისა, ფილტვებისა, კუჭისა და ჭაპების ავადმყოფობისა. მიღება 4—8 საათამდე გარდა კვირა დღეებისა. კრილოვის ქუჩა, სახლი № 5, ბინა № 3, ტელეფონი № 12—46.

ბიბლიის ქრაქ. სამკურნალო

ბუდმივ საწოდებით. მიხეილის პრ. № 167, ტელ. 11—35. ავათმყოფების მიღება ყოველდღე დილ. 9—2 საათ. და საღამოს 5—7 საათამდე.

ექ. ა. ნ. შატილოვი თვალ. სნეულ. დილ. 9—10 ს., ა. დ. **წულუკიძე** ქირურგ. და შინაგ. 9—10 ნახ. ს., ი. ნ. **ტერ-აკოფოვი** ქალ. და სახებიო 10—11 ს., ვ. ფ. **მგალობლიშვილი** ქირ. ტ ქალ. 11—12 ს., ვ. ი. **ვაჩნაძე** შინაგ. და საბავშვო 11—12 ს., ნ. ა. **გამრეკელი** შინაგ და ნერვ. დღის 12—1 ს., ა. პ. **წულუკიძე** ქირ. და შინაგ. საღ. 5—6 ს., კ. ვ. **ტყეშელაშვილი** ტყეგისა და ვენერ. 6—7 ს.

ბანაკი, ელექტრიზაცია, ვანის ქვეშ შეშაბუნება. 606 და 914 შეშუბაპუნება. სავათმყოფოსთან არსებობს საშობიარო განყოფილება ექ. მ. მგალობლისა და ი. ნ. ტერ-აკოფოვის ზედამზედველობით.

ბილის საექიმო კაბინეთები
თეოდორე საუვარელის ძე ცხოველიძისა

ავადმყოფები მიიღება ყოველდღე დილის 9—2 საათამდე და საღამოს 5—6 საათამდე, გარდა კვირა დღეებისა. მისამართი: კალოუბნის ქუჩა (ყოფილი ბარონის), სახელწიფო ბანკის პირდაპირ, ტელეფონი 13—35.

მედიცინის დოქტორი
ბერლინის უნივერსიტეტისა
გ. გ. ბერლინი
ჩამოვიდა და განაახლა ავად ყოფნების მიზეზი

შინაგანი ავადმყოფობა, ელექტრისა და გულისა. იღებს ახალ რენტგენის—ელექტრო-წამლობის კაბინეტში; გასინჯვა და წამლობა X-ს სხივებით დიდი სალენიდი და არსებული ტოკით ფილტვების, გულის და სხვა შინაგანი ავადმყოფობისათვის. ყოველ დღე დილის 9—1 საათამდე და საღამოს 6—8 საათ. ბებუთოვის ქ. № 23, ტელეფონი 7—92.

ექ. ალ. ნ. ზ. შიშლო-ნაბაზვილი

მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივერსიტეტისა და ედ. ... მედიკურ-ქირურგიულ კლინიკისა. იღებს ყოველ-ლდღე შინაგან, ქალურ და ვენერიულ ავადმყოფთ და იძლევა ხაბებით დანიშვნებს. სიფილისის წამლობა ახალი მეთოდებით. დილის 10—12 ს. და საღამოს 6—7 ნახ. საათამდე. მიხეილის პრ., № 119, სახლი ფურერის. ტელ. 9—26.

ექიმი
ა. ნ. შატილოვი

იღებს თვალის სნეულებიან ავათმყოფთ საღამოს 4—6 საათ. სემიონოვის ქუჩა, სახ. № 4 (ვორონცოვის ხიდის ახლო).

ექიმი
გ. გოლდშტეინი

ყოფილი ასისტენტი ბარონ როტშილდის მთავარი თვალის გოსპიტლისა და ჟენევის უნივერსიტეტის კლინიკისა. **თვალის ავადმყოფობანი.** ამორჩევა სათვალეებისა. მიღება დილის 3—11 ს. და საღამ. 5—8 ს. ნიკოლოზის ქ. № 32.

ექიმი ლ. ი. ჯაფარიძე

მიიღებს შინაგანის, ყურის, ყელის და ცხვირის სნეულებით ავადმყოფებს დილის 11—1 საათამდე, საღამოს 5—7 მადათოვის ქუჩა № 7. ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ. ტელეფონი 16—65.

სახელმწიფო თეატრი
(ოპერა)

კვირას, 10 ნოემბერს, 1918 წელს.

პირველი დღის სპექტაკლი.

„ევგენი ონეგინი“

ოპერა 3 მოქმ მუსიკა ჩაიკოვსკისა.

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ. ქ. მინდელოვა, იანსა, მოროზოვა; ბ. ბ. მოლჩანოვი, ვრონსკი, საბინინი.

დასაწყისი დღის 12 საათ.

ს ა ღ ა მ ო ს.

„ქიდოვკა“

ტ. ი. შვამბერის, ა. მ. კანშინის, პ. ი. მოლჩანოვას და ა. ი. ისეკის მონაწილეობით.
რეჟისორი **სტულერმანი.** დასაწყისი საღ. 8 საათზე.

ფასები ძალიერ დაკლებულია.

ა ნ ო ნ ს ი: ორშაბათს, 11 ნოემბერს „ქარმენი“, სამშაბათს, 12 ნოემბერს „ტრავიატა“, ოთხშაბათს, 13 ნოემბერს „ტოსკა“.

დემოკრატიული კლუბი „მუშტაიდი“.

დემოკ. კლ. არს. ქარ. სახ. წარ. მმარ. წრე.

დღეს, 10 ნოემბერს. წარმოდგენილ იქნება პირველად ახალი თანამედროვე დრამა ჯარის კაცთა ცხოვრებიდან

1	2
სიკვდილით დასჯა	**მ ა თ ი კ ო**
3 მოქ. ს. ერთაწმინდელისა.	მესამე მოქმედება, ა. ცაგარლისა.

ბილეთების ფასი ხახალხოა. ბილეთები იყიდება ყოველ-დღე თეატრის კასაში. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

რეჟისორი **პ. ფრანგიშვილი.**

ქარ. წარ. მმარ. წრის ადმინისტრაცია.

მიხეილის სათ.-აზნაურთ საადგილ-მამულო განკის

გამგეობა საყოველთაოდ ცნობადებს, რომ დეკემბრის ქვემორე მოხსენებულ რიცხვებში, ახალი სტილით, შუადღის 12 საათიდან, ბანკში ხვედრი გადასახადის შემოუტანლობის გამო მოხდება საჯარო ვაჭრობა განუმეორებლად იმ უძრავ მამულებისა, შენობებით, რომელთა პატრონებმა დანიშნულ გადაზე ხვედრი ფული ბანკის კასაში არ შემოიტანეს.

საჯარო ვაჭრობა მოხდება: ქ. თფილისში, თფილისის გუბერნიაში და ქალ. ყარსში მდებარე ადგილებისა—ბანკის განყოფილებაში, ფრეიფინის ქუჩაზე, 1 ნომერ სახლში და ყოველივე დანარჩენი მამულებისა კი—ბანკის საკუთარ შენობაში ქ. ქუთაისს, თფილისის ქუჩაზე (ის მსესხებელი, რომელიც მოისურვებს მისი მამული საჯარო ვაჭრობისაგან გაანთავისუფლოს, ვალდებულია შემოიტანოს პირველ ვაჭრობის დაწყებამდე ბანკის დარჩენილი გადასახადი და პროცენტები (პენია), ვადაზე შემოუტანლობისა გამო და სხვა ხარჯები, რომელიც გამოიწვია დაგვალიანებული მამულის გაწერაში, ხოლო თუ პირველი ვაჭრობა არ მოხდა, ყველა ეს სავალდებულო იქნება მსესხებელისათვის მეორე საჯარო ვაჭრობის დაწყებამდის).

დაწვრილებითი აღწერა საჯარო ვაჭრობის პირობებისა და თვით გასაყიდი მამულებისა, ბანკის გამგეობის მიერ გამოცხადებულია გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკაში“ 19 ოქტომბრის 1918 წ. 69 ნომერში და ყოველივე ცნობები მსურველთ შეუძლიათ მიიღონ ბანკის კანცელარიაში ქ. ქუთაისს და ბანკის განყოფილებაში, ქ. თფილისში.

საჯარო ვაჭრობა მოხდება:	1-ლი საჯ. ვაჭ. ახ. სტილ.	მე 2 საჯ. ვაჭ. ახ. სტილ.
1) იმ უძრავ ქონებათა, რომელიც ქ. თფილისში, თფილისის გუბერნიაში და ქ. ყარსში	2 დეკემბერს.	17 დეკემბერს
2) ქალაქ ქუთაისში	5 „	20 „
3) რომელიც სხვა და სხვა ქალაქებში და დაბებშია ქუთაისის გუბერნიისა, ბათუმის და სოხუმის ოლქებისა	9 „	24 „
4) იმ მამულების, რომელზედაც გაცემულია მოკლე-ვადიანი ვესხი	12 „	27 „

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა.
სამხედრო სამინისტროს საადმინისტრაციო

ნაწილი ამით აცხადებს, რომ თფილისის სამხედრო პირველ სურსათის მთავრ. საწყობში 17 ნოემბერს საჯარო ვაჭრობით გაიყიდება 120 ფუთი უვარგისი ... 300 ფუთი უვარგისი ქვა-მარილი, 2000 ფუთი უვარგისი ხილის ჩირი და 1000 ... ლი ფუთიანი ჟესტის ბეტონები. საჯარო ვაჭრობა დაიწყება დღის 12 საათზ. დაწვრილებითი პირობების გაგება მაურველთ შეუძლიანთ გაიგონ ზემოხსენებულ საწყობში და სამხედრო სამინისტროს საადმინისტრაციო ნაწილში. 3-3

მსწრაფელ-შებეჭდავი სტამბა რეჯაბისა. გაბაევის შესახვევი, № 1.